

Brüssel, 6.6.2018
COM(2018) 438 final

2018/0228 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,
millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused
(EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEC(2018) 292 final} - {SWD(2018) 312 final} - {SWD(2018) 313 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Ettepaneku eesmärk on luua õiguslik alus Euroopa ühendamise rahastu jätkamisele pärast 2020. aastat. Akti kohaldamise alguskuupäevana on ette nähtud 1. jaanuar 2021 ja see on koostatud 27 liikmesriigist koosneva liidu jaoks, mis on kooskõlas Ühendkuningriigi teatega tema kavatsuse kohta astuda välja Euroopa Liidust ja Euratomist, tuginedes Euroopa Liidu lepingu artiklile 50, mille Euroopa Ülemkogu sai 29. märtsil 2017.

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Komisjon esitas 2. mail 2018 ettepaneku¹ 2020. aasta järgse mitmeaastase finantsraamistiku kohta, mille kohaselt Euroopa ühendamise rahastule eraldatakse 42 265 miljonit eurot.

Selleks et edendada töökohtade loomist ja saavutada arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv, on liidul vaja transpordi-, telekommunikatsiooni- ja energeetikasektoris ajakohaseid ja hästi toimivaid taristuid, mis aitavad ühendada ja integreerida liitu ja selle kõiki piirkondi. Need ühendused on olulised, et tagada isikute, kaupade, kapitali ja teenuste vaba liikumine. Üleeuroopalised võrgud hõlbustavad piiriüleseid ühendusi, soodustavad suuremat majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ning aitavad kaasa konkurentsivõimelisema sotsiaalse turumajanduse saavutamisele ja kliimamuutuste vastu võitlemisele.

Euroopa visioon on saavutada liiklussurmadeta, heitgaasi- ja paberdokumendivaba liikuvus, saada üleilmseks liidriks taastuvenergia valdkonnas ning olla eeskujuks digimajandusele üleminekul. Kaasaegne, heitgaasivaba, arukas, säästev, kaasav, ohutu ja turvaline liikuvus annab Euroopa kodanikele ja ettevõtjatele käegakatsutavad eelised, mis võimaldavad neil reisida, kaupu saata ning energiavõrkudele ja kvaliteetsetele digiteenustele tõhusalt juurde pääseda.

Selle eesmärgi saavutamiseks toetab Euroopa ühendamise rahastu üleeuroopaliste võrkude (TEN-võrgud) arendamise kaudu investeringuid transpordi-, energia- ja digitalistusse. Lisaks sellele on ajavahemikul 2021–2027 kavas soodustada piiriülest koostööd taastuvenergia valdkonnas.

Euroopa ühendamise rahastu keskendub suure Euroopa lisaväärusega projektidele ja võimendab investeerimist piiriülese mõjuga projektidesse ning üleeuroopalistesse koostalitlussüsteemidesse ja -teenustesse, mistõttu on ülimalt oluline tagada, et rahalist toetamist jätkatakse ka pärast 2020. aastat. Euroopa ühendamise rahastu aitab oma tõhusa toimimise kaudu kõrvaldada turutõrked ning võimendada teistest allikatest, eelkõige erasektorist pärit täiendavaid investeringuid, tagades koostoime ja vastastikuse täiendavuse InvestEU programmi ja muude liidu programmidega.

Euroopa ühendamise rahastu on mõeldud üleeuroopalistesse võrkudesse tehtavate investeringute elavdamiseks. Kõnealused võrgud ja piiriülene koostöö ei ole tähtsad mitte üksnes ühtse turu toimimise seisukohast, vaid nad on strateegilise tähtsusega ka energialiidu ja digitaalse ühtse turu loomisel ning kestlike transpordilahenduste väljatöötamisel. ELi

¹ https://ec.europa.eu/commission/publications/factsheets-long-term-budget-proposals_et

sekkumiseta puuduvad eraettevõtetele ja riigiasutustele piisavad stiimulid investeerida piiriülestesse taristuprojektidesse.²

Kajastades kliimamuutuste probleemidega tegelemise tähtsust kooskõlas liidu kohustusega rakendada kliimamuutusi käitlev Pariisi kokkulepe ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidest tuleneva kohustusega püstitatakse komisjoni ettepanekus 2021.–2027. aasta mitmeaastase raamistiku kohta edasipüüdlikum eesmärk integreerida kliimamuutuste küsimus kõikidesse ELi programmidesse, seades üldiseks sihiks, et kliimaeesmärkide saavutamisele oleks suunatud 25 % ELi kulutustest. Euroopa ühendamise rahastul on selle eesmärgi edendamisel oluline roll, kuna 60 % rahastu vahenditest on ette nähtud kliimaeesmärkide saavutamiseks. Käesoleva programmi panust selle üldise eesmärgi saavutamisse jälgitakse ELi kliimanäitajate süsteemi kaudu sobival üksikasjalikkuse tasemel, kasutades muu hulgas täpsemat meetodikat, kui see on kättesaadav. Komisjon jätkab kord aastas kulukohustuste teabe esitamist seoses iga-aastase eelarveprojektiga.

Komisjon püüab kogu programmi ettevalmistamise, rakendamise, läbivaatamise ja hindamise käigus kindlaks teha asjakohased meetmed, et toetada programmi potentsiaali täielikku ärakasutamist kliimaeesmärkide täitmisel.

Liidu majanduse tulevased vajadused dekarboniseerimise ja digiteerimise valdkonnas eeldavad transpordi-, energeetika- ja digisektori üha suuremat omavahelist lähenemist. Seega tuleks täielikult ära kasutada transpordi-, energeetika- ja digisektori omavahelist koostoimet, mis suurendaks liidu meetmete tulemuslikkust ning võimaldaks rakendamiskulusid optimeerida. Täiendavaid koostoimevõimalusi pakuvad näiteks ühendatud ja automatiseeritud liikuvus, alternatiivkütustel põhinev puhas liikuvus, energia salvestamine ja nutivõrgud. Selleks et edendada rohkem kui üht sektorit hõlmavaid projekte, on üheks stiimuliks võimalus taotleda asjaomastes sektorites maksimaalset olemasolevat kaasrahastamismäära. Lisaks on igas sektoris võimalik toetuskõlblike kulude hulka arvestada teise sektoriga seotud kõrvalelemente, näiteks taastuvenergia tootmine transpordiprojekti raames. Selleks et sektoriüleseid projekte stimuleerida ja prioriteediks seada, peaks kavandatava meetme üheks hindamiskriteeriumiks olema koostoimemõõde. Koostoimet rakendatakse ühiste tööprogrammide ja asjakohaste sektorite ühise rahastamise kaudu.

Transpordisektoris on eesmärk TEN-T võrgu mõlema kihi valmimine: strateegiline alustala (st põhivõrk) 2030. aastaks ja selle ulatuslikum kiht (st üldvõrk) 2050. aastaks. Rahastust toetatakse ka Euroopa liikluskorraldussüsteemide kasutuselevõttu kõikide transpordiliikide, eeskätt lennu- ja raudteetranspordi puhul, ning aidatakse ELil üle minna arukale, säästvale, kaasavale, ohutule ja turvalisele liikuvusele (nt tänu alternatiivkütuste laadimisvõrgu loomisele Euroopas). TEN-T põhivõrgu väljaarendamine aastaks 2030 peaks aastatel 2017–2030 andma 7,5 miljonit tööaastat ja suurendama liidu SKPd täiendavalt 1,6 % võrra.

Võttes arvesse 2017. aasta novembri ühisteatist sõjaväelise liikuvuse parandamise kohta Euroopa Liidus³ ja komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja poolt 28. märtsil 2018 vastu võetud sõjaväelise liikuvuse tegevuskava,⁴ tuleks Euroopa ühendamise rahastu kaudu rakendada ka nii tsiviil- kui ka sõjaliseks kasutamiseks ette nähtud kaheotstarbelisi transpordiprojekte.

² Komisjoni teatis „Tänapäevane eelarve liidu jaoks, mis hoiab, kaitseb ja avardab võimalusi: mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027, COM(2018) 321/4, 2. mai 2018.

³ JOIN(2017) 41.

⁴ JOIN(2018) 5.

Energeetikasektoris keskendutakse üleeuroopaliste energiavõrkude valmimisele tänu energia siseturu tihedamale ühendamisele ning piiri- ja sektoriüleste võrkude koostalitlusvõimele suunatud ühishuviprojektide elluviimisele; kestlikule arengule tänu dekarboniseerimisele eeskätt taastuvenergiaallikate lõimimise kaudu ning tarnekindlusele, muuhulgas taristu arukamaks ja digitaalseks muutmise kaudu. Samuti aitab rahastu kaasa kliimamuutusi käsitlevast Pariisi kokkuleppest tulenevate eesmärkide kulutõhusale saavutamisele ning 2030. aasta energia- ja kliima- ning pikaajaliste dekarboniseerimiseesmärkide saavutamisele tänu vastava taristu arendamisele, eesmärgiga integreerida taastuvenergia ja toetada piiratud arvu piiriüleseid taastuvenergiaprojekte.

Digimajanduses maksimeeritakse rahastuga hüvesid, mida kõigil kodanikel ja ettevõtetel ning asutustel on võimalik digitaalselt ühtselt turult saada. Kõrge turvataseme ja ülisuure läbilaskevõimega digivõrkude kasutuselevõtt toetab kõiki uuenduslikke digiteenuseid, sealhulgas ühendatud liikuvust ja muid avalikku huvi pakkuvaid teenuseid. Rahastu aitab tagada, et kõik peamised sotsiaal-majanduslikud keskused, nagu koolid, haiglad, transpordisõlmed, põhiliste avalike teenuste osutajad ja digimahukad ettevõtted, saaksid 2025. aastaks juurdepääsu tulevikku suunatud lairibaühendusele (1 Gbit/sekundis). See aitab parandada üldist ühenduvust Euroopa territooriumil, kaasa arvatud selle äärepoolseimates piirkondades.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas kehtivate sätetega**

Rahastu üldeesmärk on toetada ELi poliitikaeesmärkide saavutamist seoses transpordi-, energeetika- ja digisektori üleeuroopalise võrguga, soodustades kiiremat investeerimist ühishuvi pakkuvatesse projektidesse ja toetada piiriülest koostööd taastuvenergia tootmise valdkonnas. Sihiks on seatud suurima võimaliku koostoime tekitamine Euroopa ühendamise rahastuga hõlmatud sektorite ja ELi muude programmide vahel.

Transpordisektoris aitab rahastu saavutada ELi pikaajalised eesmärgid võtta 2030. aastaks kasutusele TEN-T põhivõrk⁵ ja jätkata tööd TEN-T üldvõrgu väljaarendamisega 2050. aastaks. See hõlmab üleminekut puhtale, konkurentsivõimelisele ja ühendatud liikuvusele,⁶ SESARi ja Euroopa raudteeliikluse juhtimissüsteemi (ERTMS) kasutuselevõttu ning üleminekut vähese CO₂-heitega majandusele, kasutades selleks uuenduslikku taristut, mis muu hulgas hõlmab ELi tuumikvõrkude hulka kuuluva laadimistaristu kasutuselevõttu 2025. aastaks.

Energeetikasektoris panustatakse rahastuga TEN-E esmatähtsate koridoride ja teemavaldkondade lõpuleviimisse⁷ kooskõlas paketi „Puhas energia kõikidele eurooplastele“⁸ eesmärkidega, et tagada liidu energia siseturu toimimine, mis pakub tarnekindlust (muu hulgas tänu taristu arukamaks muutmisele ja digiteerimisele) ning toetab kestliku arengu ja kliimaeesmärkide täitmist tänu taastuvate energiaallikate integreerimisele.

Taastuvate energiaallikate osas toetab rahastu ELi 2030. aastaks seatud eesmärgi kulutõhusat täitmist seoses puhtale energeetikale ülemineku ja taastuvenergiaalaste poliitikasuundumuste integreerimisega, mis muu hulgas hõlmab valdkondade ühendamist.

⁵ Määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta, artikkel 38.

⁶ COM(2017) 283 Komisjoni teatis „Säästva liikuvuse suunas – tegevuskava sotsiaalselt õiglaseks üleminekuks puhtale, konkurentsivõimelisele ja ühendatud liikuvusele kõigi jaoks“

⁷ Määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta

⁸ COM(2016) 860 final

Digisektoris aidatakse rahastuga kaasa gigabitiühiskonna digitaalse ühenduvuse taristu loomisele,⁹ mis on toimiva digitaalse ühtse turu aluseks,¹⁰ ning sellise taristu loomisele, mis võimaldab nõuetekohaselt toetada üleeuroopalist digitaaltehnoloogiale üleminekut majanduses ja ühiskonnas.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Transpordi-, energia- ja digitalistust toetatakse erineval määral mitmete ELi rahastamisprogrammide ja -vahendite kaudu, sh Euroopa ühendamise rahastust, Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) ja Ühtekuuluvusfondist, programmist „Euroopa horisont“, InvestEU fondist ja programmist LIFE. On asjakohane kõige tõhusamalt ära kasutada liidu mitmesuguseid rahastamisprogramme ja -vahendeid ning sellega maksimeerida liidu toetatavate investeeringute lisaväärtust. See saavutatakse ühtlustatud investeerimismenetlusega, mida rakendatakse tihedas koostöös liikmesriikidega ning mis tagab läbipaistvuse kogu transpordivaldkonnas ja kooskõla muude asjakohaste liidu programmidega.

Programmi meetmeid tuleks kasutada ka turutõrgete või ebaoptimaalsete investeerimisolukordade kõrvaldamiseks proportsionaalselt ja erarahastamist dubleerimata või seda kõrvale tõrjumata ning neil peab olema selge lisaväärtus Euroopa jaoks. Sellega tagatakse kooskõla programmimeetmete ja ELi riigiabieskirjade vahel ning välditakse põhjendamatuid konkurentsimoonutusi siseturul.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

- **Õiguslik alus**

Üleeuroopalisi võrke käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 170, milles on sätestatud järgmine: „Liit aitab kaasa üleeuroopaliste võrkude rajamisele ja arendamisele transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika infrastruktuuri valdkonnas“. ELi õigus võtta meetmeid taristu rahastamisel on toodud artiklis 171, mis sätestab, et liit „võib toetada liikmesriikide rahastatavaid ühist huvi pakkuvaid projekte, (...) eelkõige teostatavusuuringute, laenu tagatiste või intressitoetuste näol“. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 172 on sätestatud, et Euroopa Parlament ja nõukogu võtavad vastu artikli 171 lõikes 1 osutatud suunised ja muud meetmed, toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega ning regioonide komiteega.

Taastuvenergia kasutamise edendamist käsitletakse ELi toimimise lepingu artiklis 194, kus on sõnaselgelt öeldud, et tegemist on ELi energiapoliitika ühe prioriteediga. Kuna piiriülese mõjuga taastuvenergiaprojektid aitavad kaasa Liidu 2030. aastaks seatud eesmärkide kulutõhusale saavutamisele, peaks õigusakt tuginema ka ELi toimimise lepingu artiklile 194.

Euroopa Liidu toimimise lepingus on määratletud ka õiguslik vahend ja meetme tüüp (st rahastamine), millega sätestatakse Euroopa ühendamise rahastu õiguslik alus ning märgitakse, et üleeuroopaliste võrkude ülesanded, esmatähtsad eesmärgid ja ülesehituse võib kindlaks määrata määrustes.

⁹ st gigabitipõhine ühendus kõigile peamistele sotsiaalmajanduslikele keskustele, ülikiire 5G ühendus, juurdepääs internetile allalaadimiskiirusega vähemalt 100 Mbit/s, mida kõik Euroopa majapidamised, k.a. maakohatades, saavad suurendada gigabiti kiirusteni, vt „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks - Euroopa gigabitiühiskonna poole“ – COM(2016) 587.

¹⁰ Ühendatud digitaalne ühtne turg kõigile. COM(2017) 228.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Probleemid, mille lahendamist Euroopa ühendamise rahastust toetatakse, on sedavõrd suure ulatusega, et need nõuavad ELi sekkumist, kuna neil on juba olemusest tulenevalt ELi mõõde ja neid saab tõhusamalt lahendada liidu tasandil, et üldine kasu oleks suurem, elluviimine kiirem ja kulud väiksemad. Üleeuroopaliste võrkude 2020. aastast kaugemale ulatuv investeeringuvajadus on väga suur ja liikmesriikidel ei ole selle täitmiseks piisavaid ressursse.

Eeldatakse, et ka taastuenergiaprojekte hakkab tulevikus üha enam rahastama turg. Selle valdkonna võimalik toetus kompenseeriks üksnes liikmesriikide vahel piiriülese koostööga seotud tökete kõrvaldamise ja stiimulite puudumise ja/või sektoritevahelise lõimimise töketega seotud kulud. Liikmesriikide vaheline tegevuste koordineerimine võib lisada mastaabiefekti, sellega välditakse taristute dubleerimist, suurendatakse olemasoleva potentsiaali kasutamist kogu Euroopas, ühtlustatakse poliitikaid ja seeläbi edendatakse turgude integratsiooni, teadmussiiret ja teadmisi ning uuendusliku tehnoloogia kasutamist Euroopa siseturul.

- **Proportsionaalsus**

Ettepanek on kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja kuulub piiriüleste taastuenergiaprojektide valdkonnas üleeuroopaliste võrkude meetmete alla ELTLi artiklite 170 ja 194 tähenduses. Käesoleva ettepanekuga kavandatud meetmed piirduvad vaid Euroopa transpordi-, energia- ja digitaristuvõrkudega ning taastuenergiaallikate piiriülese kasutuselevõttuga.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Vastavalt Euroopa ühendamise rahastu praegusele määrusele¹¹ pidi komisjon esitama koostöös liikmesriikide ja asjaomaste toetusesaajatega Euroopa Parlamendile ja nõukogule rahastu vahehindamise aruande¹². Komisjon kinnitas aruande 13. veebruaril 2018. aastal ja sellele lisati komisjoni talituste töödokument. Hindamisel kaaluti programmi üldist tulemuslikkust, võttes arvesse selle üldisi ja valdkondlikke eesmarke ning võrreldi seda riiklikke või ELi meetmete rakendamisel saadud tulemustega. Kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega viidi hindamine läbi viie kriteeriumi alusel: kasulik mõju, kulutõhusus, asjakohasus, sidusus ja Euroopa lisaväärtus.

Rahastu vahehindamise järeldused olid üldiselt järgmised:

Hindamine näitas, et pärast Euroopa ühendamise rahastu kolme ja poole aasta pikkust rakendamist areneb programm kavakohaselt, kuigi praegu on veel vara mõõta selle tulemusi, sest programmi rakendamine on veel algusjärgus. Lisaks on ilmne, et puuduvad määrusega kehtestatud tulemusraamistikus konkreetselt määratletud või usaldusväärsed näitajad. Seda piirangut arvesse võttes on hindamine näidanud järgmist.

- *Euroopa ühendamise rahastu on tulemuslik ja sihipärane vahend investeeringute tegemiseks üleeuroopalisse taristusse (TEN) transpordi-, energeetika- ja digisektoris. Alates 2014. aastast on rahastu investerinud 25 miljardit eurot, mis on toonud ELis kaasa kokku ligikaudu 50 miljardit eurot taristuinvesteeringuid. Euroopa*

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1316/2013 artikkel 27.

¹² COM (2018) 65.

ühendamise rahastu toetab komisjoni tööhõive, majanduskasvu ja investeringute, siseturu, energialiidu, kliima ja digitaalse ühtse turu prioriteete. Sellega aitab rahastu ELi majandust ajakohastada ja suurendada selle konkurentsivõimet.

- Euroopa ühendamise rahastu loob suurt Euroopa lisaväärtust kõikidele liikmesriikidele, toetades piiriülese mõõtmega ühenduvusprojekte. Enamik vahenditest eraldatakse projektidele, mille raames luuakse puuduvaid ühendusi ja kõrvaldatakse kitsaskohti, eesmärgiga tagada ELi siseturu nõuetekohane toimimine ja liikmesriikide territoriaalne ühtekuuluvus transpordi-, energeetika- ja digisektoris. Energiaprojektid tagavad ka varustuskindluse ja on olulised majanduse ajakohastamiseks ja CO₂-heite kulutõhusaks vähendamiseks. Euroopa ühendamise rahastu on oluline ka kogu ELi hõlmavate uute süsteemide kasutuselevõtuks liikluskorralduse ja -ohutuse valdkonnas (nt SESAR lennunduses, ERTMS raudteetranspordis), selliste suure jõudlusega elektriliinide ja nutivõrkude väljaarendamiseks, mis on hädavajalikud taastuvate süsinikuvabade energiaallikate kiireks rakendamiseks, ning lairibaühenduse ja ühendatud digiteenuste (nt avatud andmed, e-tervis, e-riigihange, e-identimine ja e-allkiri) kasutuselevõtuks.
- Euroopa ühendamise rahastu toetuste puhul on otsene eelarve täitmine osutunud väga tõhusaks ning seda iseloomustab usaldusväärne projektide esitamise süsteem ja konkureeriv valikuprotsess, keskendatus ELi poliitikaeesmärkidele, koordineeritud rakendamine ja liikmesriikide täielik kaasatus. Rakendusamet INEA on saavutanud väga häid tulemusi Euroopa ühendamise rahastu finantsjuhtimises ja eelarve optimeerimises, eelkõige tänu paindlikkusele teatavate meetmete rakendamisel kulutamata jäänud raha kiirel ümbersuunamisel uute meetmete rahastamiseks.
- Esimest korda täideti osa ühtekuuluvuspoliitika eelarvest (11,3 miljardit eurot transpordi jaoks) otsese eelarve täitmise kaudu Euroopa ühendamise rahastu raamistikus. 100 % eelarvest eraldati programmiperioodi esimesel poolel ja peaaegu eranditult jätkusuutlikele transpordiliikidele. Rahaliste vahendite kiiret eraldamist soodustasid suunatud tehniline abi, liikmesriikide väiksemad halduskulud, selged rahastamisprioriteedid ja usaldusväärne projektide esitamise süsteem, mis tuleneb varem TEN-T programmist või ühtekuuluvuspoliitika vahenditest toetatud projektide ja uuringute jätkumisest.
- Euroopa ühendamise rahastu jätkas innovaatiliste rahastamisvahendite kasutamist ja väljatöötamist. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi pakutavate uute võimaluste tõttu on nende kasutuselevõtt olnud siiski piiratud. Euroopa ühendamise rahastu rahastamisvahendite kasutamine peaks eeldatavasti suurenema programmi teises pooles, kui on tagatud Euroopa ühendamise rahastu konkreetsete rahastamisvahendite ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi vastastikune täiendavus. Euroopa lairiba ühendamise fond, mida rahastatakse Euroopa ühendamise rahastust ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondist (EFSI), peaks tegevust alustama 2018. aastal ja rahastama ülisuure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõttu alateenindatud piirkondades ning andma olulist finantsvõimendust.
- Lisaks sellele saadi 2017. aastal transpordisektoris toetuste ja rahastamisvahendite ühendamisel esimene positiivne kogemus, kui konkursikutse raames, mille soovituslik eelarve oli üks miljard eurot, taotleti rahastust 2,2 miljardi euro ulatuses, mis võimaldas kasutada toetusi erasektori või avaliku sektori vahendite finantsvõimenduse maksimeerimiseks.
- Euroopa ühendamise rahastu kulutused transpordile ja energiale on oluline tegur, mis aitab saavutada ELi eesmärki suunata vähemalt 20 % ELi eelarvest

kliimameetmetega seotud kulutusteks. Energeetikasektoris eraldati rohkem kui 50 % rahastu energiaeelarvest elektri ülekande- ja nutivõrkudele, mis aitab kaasa energiasüsteemi ümberkujundamisele.

- *Telekommunikatsioonisektoris on Euroopa ühendamise rahastu kahesuunaline keskendumine digitaalsetele piiriülestele üldhuviteenustele ja kommunikatsioonile ning arvutitaristule näidanud, et programmil on oluline mõju ELi digitaalse ühtse turu eesmärkide saavutamisele, võimaldades kodanikel ja ettevõtjatel kasutada kvaliteetseid digiteenuseid kogu Euroopas. See on aidanud välja töötada ja rakendada ühist poliitikat ühiskondlike probleemide lahendamiseks, sealhulgas tervishoiu digitaalseks ümberkorraldamiseks, küberturvalisuse tagamiseks ja valitsusasutuste digiteerimiseks. Siiski sai Euroopa ühendamise rahastu telekommunikatsiooni programmi piiratud vahenditest toetada ainult kõige esimesi samme piiriülese täielikult digitaalse taristu väljaarendamisel üldist huvi pakkuvates valdkondades. Arvestades rahastust lairibaühendusele eraldatud raha ja katmata investeeringuvajadust, oli tõhususe tagamiseks vaja leida uuenduslik lähenemine ja seada eesmärgiks maksimaalse võimenduse tekitamine. Arvestades sellele mõeldud rahastamisvahendite keerukat ülesehitust, tehakse reaalsed investeeringud siiski alles programmi rakendamise viimastes etappides.*
- *Euroopa ühendamise rahastu on katsetanud ka valdkondadevahelist koostööd, kuid seda on pärssinud praeguse õigus- ja eelarveraamistiku piirangud. Valduslikke poliitikasuuniseid ja Euroopa ühendamise rahastut oleks vaja muuta paindlikumaks, et edendada koostööd ning reageerida paremini uutele tehnoloogiaarendustele ja prioriteetidele (nt digiteerimine), kiirendades samal ajal dekarboniseerimist ja tegeledes selliste ühiste ühiskondlike probleemidega nagu küberturvalisus.*
- *Üleeuroopaliste võrkude kasutuselevõtt, mis on sätestatud ELi poliitilistes prioriteetides, nõuab endiselt suuri investeeringuid, millest osa sõltub ELi jätkuvast toetusest. Euroopa ühendamise rahastu maht võimaldab praegu tegeleda ainult mõnega kõigis kolmes sektoris kindlakstehtud turutõrgetest. Seega on olemas võimalus vabastada täiendavad avaliku ja erasektori investeeringud, kui turutõrgete kõrvaldamiseks tehakse kättesaadavaks täiendav ELi eelarve.“*

Ettepanek muuta piiriülene koostöö taastuvenergia valdkonnas Euroopa ühendamise rahastust toetuse saamise tingimustele vastavaks on kooskõlas 2016. aasta taastuvenergia direktiivi REFIT-hindamise asjakohaste järeldustega¹³.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

10. jaanuaril 2018. algas ELi tulevast rahastamist käsitlevate avalike konsultatsioonide ring ja selle raames ka avalik veebikonsultatsioon, mis oli avatud kaheksa nädalat, st kuni 9. märtsini 2018. Avaliku konsultatsiooni teemad kajastasid strateegilisi investeeringuid taristusse (Euroopa ühendamise rahastu, Galileo ja ITER), ning üle 96% vastustest puudutasid Euroopa ühendamise rahastut.

Üldiselt kinnitasid sidusrühmad oma toetust rahastule ja rõhutasid selle võtmerolli ELi üleeuroopaliste võrkude rajamise eesmärkide saavutamisel, majanduskasvu ja töökohtade loomise edendamisel kogu ELis ja üleminekul vähese CO₂-heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele majandusele ja ühiskonnale. Sidusrühmad kutsusid uues programmis

¹³

Komisjoni talituste töödokument (2016)416.

üles kasutama paindlikumat lähenemist, et tekitada kõnealuse kolme sektori vahel täiendavat koostoimet.

Transpordisektori vastajad toonitasid rahastu tähtsust piiriüleste projektide edendamisel ja kitsaskohtade ning puuduvate ühenduslülide kõrvaldamisele kaasa aitamisel.

Energiaalased vastused kinnitasid suuresti rahastu olulist panust üleeuroopalise energiataristu võrgu valmimisse ja lisaks energialiidu eesmärkide täitmisesse, andes olulist kasu kõikidele Euroopa kodanikele, kui minnakse üle vähese CO₂-heitega majandusele, mis on tulevikuteemadest kõige olulisemal kohal.

Sidusrühmad kutsusid üles suurendama eelarvet, et kiirendada dekarboniseerimist ja digiteerimist nii energeetika- kui ka transpordisektoris ja suurendada ühtlasi ühenduvust kogu ELis.

Digivaldkonna vastajad rõhutasid lairibaühenduse keskset rolli, mis on majandusliku ja sotsiaalse arengu katalüsaatoriks kogu ühiskonna ja kõigi sektorite lõikes. ELi konkurentsivõime suurendamiseks kutsuti üles investeerima rohkem ühenduvusse ja 5G tehnoloogiasse, mis parandaks ELi majandustulemusi, looks uusi töökohti ja toetaks kvalitatiivset arengut digiühiskonnale üleminekul.

Samas andsid sidusrühmad tagasisidet valdkondade kohta, milles on veel arengu- ja parendusruumi. See täpsemalt toodud lisatud mõjuhinnangu konsultatsiooniaruande lisas 2.

- **Mõjuhinnang**

Komisjoni ettepaneku aluseks on mõjuhinnang, mis esitati õiguskontrollikomiteele 21. märtsil 2018. a. ja mille kohta komisjon esitas reservatsioonidega positiivse arvamuse (viitenumber „MFF-CEF“). Komitee soovitas eelkõige kirjeldada paremini programmi järelevalve ja hindamise korraldust, selgitada üksikasjalikumalt sidusust muude ELi programmidega ja täpsustada, kuidas programmi ulatuse laiendamine tugevdab Euroopa ühendamise rahastu piiriülest olemust. Komitee poolt arvamuses antud soovitused kajastuvad mõjuhinnangu aruande viimases versioonis¹⁴.

Vastavalt kõikide mitmeaastase finantsraamistikuga seotud mõjuhinnangute suhtes kohaldatavale üldisele lähenemisviisile keskenduti Euroopa ühendamise rahastut käsitlevas mõjuhinnangus seadusandlikus ettepanekus kirjeldatud muudatustele ja poliitikavalikutele. Aruandes selgitati eeskätt rahastu välja pakutud jätkamise struktuuri ja prioriteete ning uuriti variante kõige optimaalsemaks elluviimiseks. Mõjuhinnangu aruandes arvestati praeguse Euroopa ühendamise rahastu käigus saadud õppetunde ja kogemusi; peamise andmeallikana kasutati rahastu hiljutist vahehindamist (lisaks tulemustele, mis saadi pärast sidusrühmadega peetud mitmesuguseid avalikke konsultatsioone, mille raames käsitleti nii ELi rahastamisega seotud erinevaid tulevikuaspekte kui ka konkreetselt koostoime ja taastuvenergiaga seotud küsimusi).

Võttes arvesse saadud õppetunde ja pidades silmas uusi väljakutseid ning arengusuundumusi (eeskätt digisektoris), hinnati ka vajadust jätkuprogrammi eesmärkide kohandamise järele. Analüüsiti uue Euroopa ühendamise rahastu ees seisvaid väljakutseid ja hinnati seda, kuidas rahastu abil saavutada mitmeaastase finantsraamistiku ühiseid eesmärke, nt lihtsustamist, suuremat paindlikkust ja tulemuslikkust. Parema ülevaate saamiseks sellest, kuidas Euroopa ühendamise rahastu oma eesmärke kõige tõhusamalt saaks täita, kaaluti täiendavalt uue rahastu struktuuri ja prioriteete, selle suhet praeguse rahastuga, samuti uue programmi

¹⁴ Pärast komitee arvamust mõjuhinnangus tehtud muudatusi on üksikasjalikult kirjeldatud mõjuhinnangu 1. lisas.

rakendusmehhanismi. Hinnati alternatiivseid rakendamisviise, eelkõige programmi sekkumisulatus laiendamist nii digivaldkonnas kui ka piiriüleste taastuenergiaprojektide puhul.

Mõjuhinnaus kaaluti ka programmiga hõlmatud sektorite koostoime suurendamise võimalusi ja asjakohast suutlikkust. Eelkõige hinnati võimalust vastu võtta mitme sektori konkreetseid prioriteete hõlmavaid ühiseid tööprogramme ning kõrvaldada takistused, mis ei lubanud praeguse rahastu kohaldamisajal koostoimet täielikult ära kasutada, eriti toetuse saamise nõuetele vastavuse osas.

Komisjoni ettepanek vastab täpselt mõjuhinnaus välja toodud eelistatud poliitikavalikule.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Komisjoni poolt 2020. aasta järgses mitmeaastases finantsraamistikus kindlaks määratud üldiste lihtsustamismeetmete ulatuslik kohaldamine peaks mõjutama ka Euroopa ühendamise rahastu rakendamist. Komisjon alustas mitmeaastase finantsraamistiku ettevalmistamist märtsis 2017 avaldatud valge raamatuga Euroopa tuleviku kohta. Sellele järgnesid juunis 2017 avaldatud aruteludokument ELi rahanduse tuleviku kohta ja eelarve peadirektoraadi poolt novembris/detsembris 2017 esitatud lihtsustamisprogrammi alusaktide juhenddokumendid. Selle poliitilise protsessi tulemusel töötati välja ülaltpoolt tulevad juhised järgmise mitmeaastase finantsraamistiku rakendamiseks, mis mõjutavad ka Euroopa ühendamise rahastu 2020. aasta järgse programmi töö perioodi vormi.

Üldiseid lihtsustamisega seotud jõupingutusi 2020. aasta järgset Euroopa ühendamise rahastut käsitleva määruse jaoks on tehtud vastavalt eespool kirjeldatud horisontaalsetele juhistele. See on kooskõlas teiste rahastamisprogrammidega ja mõjutab seega uut Euroopa ühendamise rahastut, eeskätt kulude, kaasrahastamise määra ja sidusrühmade kaasamise, programmi eesmärkide, järelevalve ja aruandluse väljatöötamise seisukohast. Samuti annab see Euroopa ühendamise rahastu lihtsustatud õigusraamistiku Euroopa ühendamise rahastut käsitleva lihtsustatud määruse näol ja võimaluse delegeerida sätteid ja tingimusi tööprogrammidesse, mis aitavad tekitada koostoimet kolme sektori vahel ning kohandada Euroopa ühendamise rahastut tuleviku vajadustele.

Programmi lihtsustamine vähendab halduskoormust ja nõuete täitmisega seotud kulusid programmiga seotud sidusrühmade jaoks ning avaldab seega positiivset mõju ELi konkurentsivõimele eespool nimetatud kolmes sektoris. Samuti aitab see kaasa edasistele digiteerimisalastele jõupingutustele vastavalt parema õigusloome suunistele ja kooskõlas digitaalsete tugiteenustega, mis on programmi rakendamiseks juba olemas (nt TENteci infosüsteem).

4. MÕJU EELARVELE

Komisjon ettepanek Euroopa ühendamise rahastu kohta hõlmab järgmisi summasid:

Euroopa ühendamise rahastu 2021–2027 (summad jooksevhindades (euro))	
Transport:	30 615 493 000
<i>Sealhulgas:</i>	
Üldine rahastamispakett	12 830 000 000
Ühtekuuluvusfondi sissemakse	11 285 493 000
Toetus sõjaväelisele liikuvusele:	6 500 000 000
Energeetika	8 650 000 000

Digivaldkond	3 000 000 000
Kokku	42 265 493 000

Praegusest rahastust saadud positiivse kogemuse põhjal teeb komisjon ettepaneku, et uue rahastu kolme sektorit haldab otsese eelarve täitmise raames ka edaspidi Euroopa Komisjon koos asjaomaste peadirektoraatide ja Innovatsiooni ja Võrkude Ametiga (INEA).

Nagu finantselgituses on märgitud, hõlmab eelarve ettepaneku kohaselt kõiki programmi rakendamiseks vajalikke tegevuskulusid ja personalikulu ning muid programmi juhtimisega seotud halduskulusid.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Programmi rakendamine delegeeritakse INEA-le, väljaarvatud mõned programmi rakendamist toetavad meetmed, mida juhivad vahetult vastavad peadirektoraadid.

Praeguse rahastu (2014–2020) vahehindamine¹⁵ näitab, et *Euroopa ühendamise rahastu toetuste puhul on otsene eelarve täitmine osutunud väga tõhusaks ning seda iseloomustab usaldusväärne projektide esitamise süsteem ja konkureeriv valikuprotsess, keskendatus ELi poliitikaeesmärkidele, koordineeritud rakendamine ja liikmesriikide täielik kaasatus. Rakendusamet INEA on saavutanud väga häid tulemusi Euroopa ühendamise rahastu finantsjuhtimises ja eelarve optimeerimises, eelkõige tänu paindlikkusele teatavate meetmete rakendamisel kulutamata jäänud raha kiirel ümbersuunamisel uute meetmete rahastamiseks.*

Seepärast tehakse ettepanek säilitada praegune abiandmise mehhanism. Siiski tehakse parandusi seoses lihtsustamise ja paindlikkusega.

Euroopa ühenduse rahastuga 2014–2020 võrreldes kehtestatakse lihtsam, kuid tugevam tegevusraamistik programmi ja ELi poliitikaeesmärkide saavutamise jälgimiseks. Programmi rakendamisel ja edendamisel tehtud edusammude jälgimiseks välja töötatud näitajad on eelkõige seotud järgmisega:

- aruka, säästva, kaasava, ohutu ja turvalise liikuvusvaldkonna tõhusad ja omavahel ühendatud võrgud ja taristu ning kohandamine sõjaväelise liikuvuse nõuetele;
- panus turgude vastastikuse seotuse ja lõimimise, energiavarustuskindluse ja kestliku arengu edendamisse dekarboniseerimise abil; panus piiriülesesse koostöösse taastuvenergia valdkonnas
- Panus digitaalse ühenduvuse taristu kasutuselevõttu kogu Euroopa Liidus.

INEA kogub vajalikud andmed toetatud tegevuste rakendamise ja hindamise käigus. Selle jaoks nõutakse toetuse taotlemise tingimuste kohaselt ja toetuse standardlepingu alusel taotlejatelt ja toetusesaajatelt vajalike andmete esitamist.

Komisjon viib läbi programmi vahe- ja järelhindamise, et hinnata selle tõhusust, tulemuslikkust, asjakohasust, sidusust ja lisatavat väärtust vastavalt finantsmääruse artikli 34 lõikele 3.

Komisjon edastab hindamiste tulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

¹⁵ COM(2018) 66.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Artikkel 1 – Reguleerimisese

Artiklis tutvustatakse Euroopa ühendamise rahastu loomise määruse reguleerimisala.

Artikkel 2 – Mõisted

Artiklis määratletakse määrusega seotud definitsioonid.

Artikkel 3 – Eesmärgid

Artiklis on püstitatud programmi üldeesmärk, põhirõhk on seejuures transpordi-, energeetika- ja digisektori koostoimel ning iga sektori eesmärgid eraldi.

Artikkel 4 – Eelarve

Artikliga kehtestatakse programmi eelarve kogumaht. Eelarve jaguneb transpordi- (sh üleminek ühtekuuluvusfondist ja sõjaväelise liikuvuse toetus kaitsevaldkonnast), energia- ja digitaalvaldkonna vahel.

Artikliga sätestatakse, et hõlmatud on kõik kulud seoses programmi haldamisega seotud ettevalmistuse, jälgimise, kontrolli, auditeerimise, hindamise ja muude tegevustega, vajalike uuringute, ekspertide kohtumiste, IT-vahendite ja muu tehnilise ja haldustoega.

Samuti on artiklis öeldud, et esimeste tööprogrammide tegevuskulud võivad olla rahastamiskõlblikud alates 1. jaanuarist 2021.

Artiklis on sätestatud, et Ühtekuuluvusfondi makse puhul transpordisektoris eraldatakse riikide tasandil 70 % kogutoetusest ja seda põhimõtet järgitakse kuni 31. detsembrini 2023. Lisaks sellele on artiklis märgitud, et liikmesriikidele eelarve jagatud täitmise raames eraldatud vahendid võib liikmesriikide palvel rahastule üle kanda.

Artikkel 5 – Programmiga ühinenud kolmandad riigid

Artikliga kehtestatakse tingimused kolmandate riikide osalemiseks programmis.

Artikkel 6 – ELi-poolse rahastamise rakendamine ja vormid

Artiklis on sätestatud, et Euroopa ühendamise rahastut hallatakse eelarve otsese täitmise korras eelkõige toetuste ja hangete vormis, samuti segarahastamistoimingutes kasutatavate rahastamisvahendite kaudu. Programmi rakendamise võib delegeerida täitevasutusele.

Artikkel 7 – Piiriülesed taastuenergiaprojektid

Artikkel on seotud piiriüleste taastuenergiaprojektide määratlemisega ja nende suhtes kohaldatavate konkreetsete rahastamiskõlblikkuse kriteeriumidega.

Artikkel 8 – Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektid

Artikkel käsitleb digitaalse ühenduvuse taristu ühishuviprojekte ja konkreetseid rahastamiskõlblikkuse ja prioriteediks seadmise kriteeriume, mida kohaldatakse projektide toetamisel programmist.

Artikkel 9 – Rahastamiskõlblikud meetmed

Artiklis täpsustatakse iga konkreetse eesmärgiga seotud tegevused, mis on määruse alusel rahastamiskõlblikud finantsabi saamiseks.

Artiklis sätestatakse paindlik lähenemine meetmetele, mis lisaks programmi konkreetse eesmärgi saavutamisele aitavad kaasa ka koostoime tekkimisele transpordi-, energeetika- ja digisektoris.

Artikkel 10 – Koostoime

Artiklis on loetletud sätted, mida kohaldatakse eri programmivaldkondi hõlmavate koostoimemeetmete suhtes kas sektoriüleste tööprogrammide või kõrvalelementide kaasrahastamise kaudu, tingimusel et artiklis sätestatud teatavad tingimused on täidetud.

Artikkel 11 – Rahastamiskõlblikud üksused

Artikliga sätestatakse programmi alusel toetuse saamise kriteeriumid isikutele ja üksustele. Artiklis on märgitud, et tööprogrammidega võib ette näha teatavaid täiendavaid tingimusi, näiteks nõude, et liikmesriik peab pakkumusega nõus olema.

Artikkel 12 – Toetused

Artiklis on sätestatud, et Euroopa ühendamise rahastu toetused antakse välja ja neid hallatakse vastavalt finantsmäärusele.

Artikkel 13 – Toetuse määramise kriteeriumid

Artikliga nähakse ette ühised toetuse määramise kriteeriumid, mida kolm sektorit arvestavad pakkumuse hindamisel.

Kasutusele võetakse erinõuded, mis võimaldavad transpordisektoris arvesse võtta koridoripõhist lähenemist, vajaduse korral eelkõige põhivõrgukoridore hõlmavaid töökavasid ja rakendusakte vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 47 ning asjaomase valdkonna eest vastutava Euroopa koordinaatori arvamust vastavalt kõnealuse määruse artikli 45 lõikele 8.

Artikkel 14 – Kaasrahastamismäärad

Artikliga kehtestatakse maksimaalsed kaasrahastamise määrad iga sektori kohta. Samuti sätestatakse maksimaalsed kaasrahastamismäärad mitut valdkonda hõlmavatele sektoriteülestele tööprogrammidele, et hõlbustada koostoimet.

Artiklis on sätestatud ka erand, mida kohaldatakse Ühtekuuluvusfondist eraldatud summade suhtes.

Artikkel 15 – Rahastamiskõlblikud kulud

Artiklis on sätestatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, mida kohaldatakse lisaks finantsmääruse artiklis 186 sätestatud kriteeriumidele.

Artikkel 16 – Toetuste ühendamine muude rahastamisallikatega

Artikliga nähakse ette võimalus toetuse ühendamiseks rahaliste vahenditega, mis saadakse Euroopa Investeeringuspangalt või riiklikelt tugipankadelt või muudelt arenguabi andvatelt ja avaliku sektori finantsasutustelt ning erasektori finantsasutustelt ja investoritelt, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlussuhete alusel.

Artikkel 17 – Toetuste vähendamine või lõpetamine

Selleks et tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja leevendada riske, mis võivad tuleneda märkimisväärsetest viivitustest suurte taristuprojektide teostamisel, määratakse kõnealuses artiklis kindlaks toetuse vähendamise või lõpetamise tingimused. Artiklis on sätestatud, et toetuse suurust võib vähendada või selle andmise lõpetada, kui töödega ei ole alustatud ühe aasta jooksul pärast toetuslepingus märgitud alguskuupäeva, või kui pärast meetme edenemise läbivaatamist on jõutud järeldusele, et meetme rakendamisel on esinenud nii suuri viivitusi, et meetme eesmärki tõenäoliselt ei saavutata.

Artikkel 18 – Kumulatiivne, täiendav ja ühendatud rahastamine

Artikliga tagatakse, et meede, mida programmi alusel on toetatud, võib saada toetust ka mõnest muust liidu programmist, tingimusel et neist toetustest ei kaeta ühtesid ja samu kulusid.

Artiklis on sätestatud võimalus, et kavandatav meede, mille rahastu on andnud positiivse hinnangu, kuid mida eelarvepiirangute tõttu ei ole võimalik rahastada, võib saada toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) või Ühtekuuluvusfondist.

Artikkel 19 – Tööprogrammid

Artikliga sätestatakse, et programmi rakendatakse komisjoni poolt rakendusaktiga kinnitatud tööprogrammide kaudu vastavalt kontrollimenetlusele.

Artikkel 20 – Järelevalve ja aruandlus

Artiklis viidatakse lisale, kus on loetletud Euroopa ühendamise rahastu üle teostatava järelevalvega seotud näitajad. Artikli kohaselt võib näitajaid delegeeritud õigusaktiga muuta. Lisaks töötatakse välja järelevalve- ja hindamisraamistik, mis võimaldab hinnata programmi eesmärkide saavutamiseks tehtud edusamme.

Artikkel 21 – Hindamine

Artikliga pannakse komisjonile kohustus viia läbi programmi vahehindamine ja järelhindamine ning teavitada Euroopa Parlamenti, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteed ning Regioonide Komiteed hindamise tulemustest ja omapoolsetest tähelepanekutest.

Artikkel 22 – Komiteemenetlus

Artikliga luuakse Euroopa ühendamise rahastu koordineerimiskomitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses. Artiklis on märgitud, et kasutatakse määruse (EL) nr 182/2011 artikliga 5 ette nähtud kontrollimenetlust.

Artikkel 23 – Delegeeritud õigusaktid

Artikkel võimaldab komisjonil vastu võtta delegeeritud õigusakte seoses lisa I, II, III, IV ja V osaga.

Artikkel 24 – Delegeeritud volituste rakendamine

Artiklis on esitatud volituste delegeerimise standardsätteid.

Artikkel 25 – Teavitamine, teabevahetus ja avalikustamine

Artikliga pannakse Euroopa ühendamise rahastust rahalise toetuse saajatele kohustus tagada ELi rahastuse nähtavus meetmete võtmisel ja komisjonile kohustus avaldada teavet Euroopa ühendamise rahastu meetmete ja tulemuste kohta.

Artikkel 26 – Liidu finantshuvide kaitse

Artiklis käsitletakse Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) ja Euroopa Kontrollikoja volitusi seoses rahastust toetust saavate kolmandate riikidega.

Artikkel 27 – Kehtetuks tunnistamine ja üleminekusätted

Artikliga tunnistatakse kehtetuks eelmine Euroopa ühendamise rahastut käsitlev määrus (määrus (EL) nr 1316/2013) ja määrus (EL) nr 283/2014, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonitaristu valdkonna võrke hõlmavaid suuniseid.

Samuti on artiklis toodud üleminekusätted seoses rahastust toetatavate meetmete ning tehnilise ja haldusabiga.

Artikkel 28 – Jõustumine

Artiklis on sätestatud, et määrust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Lisa – I osa – Näitajad

Lisa selles osas esitatakse programmi edenemise jälgimiseks kasutatavad näitajad üldiste ja konkreetsete eesmärkide seisukohalt.

Lisa – II osa – Soovituslikud protsendimäärad transpordisektori jaoks

Lisa selles osas esitatakse soovituslikud protsendimäärad eelarvevahendite jaotamiseks transpordisektoris

Lisa – III osa – Transpordi põhivõrgu koridorid ja eelnevalt kindlaks määratud lõigud; eelnevalt kindlaks määratud üldvõrgulõigud

Lisa selles osas määratakse kindlaks põhivõrgukoridore, sh nende eelnevalt kindlaks määratud lõikude trassid ja esitatakse üldvõrgu piiriüleste lõikude soovituslik loend.

Lisa – IV osa – Piiriüleste taastuenergiaprojektide väljaselgitamine

Lisa selles osas määratletakse taastuenergia valdkonna piiriüleste projektide kindlaksmääramise kriteeriumid ja kord.

Lisa – V osa – Digitaalse ühenduvuse taristut hõlmavad ühishuviprojektid

Lisa selles osas esitatakse digitaalse ühenduvuse taristut hõlmavate eelnevalt kindlaks määratud ühishuviprojektide soovituslik loend.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused
(EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014**

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 172 ja 194,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust¹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust²,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu saavutamiseks ning töökohtade loomise edendamiseks on liidul vaja transpordi-, telekommunikatsiooni- ja energeetikasektoris ajakohaseid ja hästi toimivaid taristuid, mis aitavad ühendada ning integreerida liitu ja selle kõiki piirkondi. Need ühendused peaksid aitama parandada isikute, kaupade, kapitali ja teenuste vaba liikumist. Üleeuroopalised võrgud peaksid hõlbustama piiriüleste ühenduste loomist, soodustama suuremat majanduslikku, sotsiaalset ja territoriaalset ühtekuuluvust ning aitama kaasa konkurentsivõimelisema sotsiaalse turumajanduse saavutamisele ja kliimamuutuste vastu võitlemisele.
- (2) Euroopa ühendamise rahastu (edaspidi „programm“) eesmärk on kiirendada investeerimist üleeuroopalistesse võrkudesse ning võimendada nii avaliku kui ka erasektori poolset rahastamist, suurendades samal ajal õiguskindlust ja pidades kinni tehnoloogianeutraalsuse põhimõttest. Programm peaks võimaldama täielikult ära kasutada transpordi-, energeetika- ja digisektori omavahelist koostoimet ning seeläbi suurendama liidu meetmete tulemuslikkust ning võimaldama rakendamiskulusid optimeerida.
- (3) Programmi eesmärk peaks olema toetada keskkonna ja ühiskonna seisukohast jätkusuutlikke projekte, mis käsitlevad kliimamuutusi, ning asjakohastel juhtudel kliimamuutuste mõju leevendamise ja nendega kohanemise meetmeid. Eelkõige tuleks suurendada programmi panust Pariisi kokkuleppega võetud sihtide ja eesmärkide ning 2030. aastaks seatud kliima- ja energiaalaste sihtide ning pikaajalise dekarboniseerimiseesmärgi saavutamisse.

¹ ELT C , , lk .

² ELT C , , lk .

- (4) Kajastades kliimamuutuste probleemiga tegelemise tähtsust kooskõlas liidu kohustusega rakendada Pariisi kokkulepet ja ÜRO kestliku arengu eesmärkidest tuleneva kohustusega, peaks käesolev määrus seepärast arvestama kliimameetmetega ja toetama üldist eesmärki eraldada kliimaeesmärkide saavutamise toetuseks 25 % liidu eelarvekulutustest³. Käesoleva programmi raames võetavad meetmed peaksid moodustama 60 % programmi raames kliimaeesmärkide saavutamiseks ette nähtud üldisest rahastamispaketist, lähtudes muu hulgas järgmistest Rio markeritest: i) 100 % raudteetaristuga, alternatiivkütustega, keskkonnahoidliku linnatranspordiga, elektrienergia ülekandmise ja salvestamisega, arukate võrkudega, CO₂ transportimisega ja taastuvenergiaga seotud kuludeks; ii) 40 % siseveeteedega, mitmeliigilise transpordiga ja gaasitaristuga seotud kuludeks – kui see võimaldab suurendada taastuvvesiniku või biometaanu kasutamist. Asjakohased meetmed määratakse kindlaks programmi ettevalmistamise ja rakendamise käigus ning neid hinnatakse uuesti selle hindamise ja läbivaatamise käigus. Selleks et vältida olukorda, et pikaajalised kliimamuutused hakkavad taristule negatiivselt mõju avaldama ja et tagada projektiga kaasneva kasvuhoonegaaside heitega seotud kulude arvessevõtmine projekti majanduslikus hindamises, tuleks tagada programmi puhul arvesse võtta projektide ilmastikukindluse tagamist ja lähtuda tuleks juhistest, mille komisjon töötab vajaduse korral välja kooskõlas liidu muid programme käsitlevate juhistega.
- (5) Selleks et täita direktiivi 2016/2284/EL (mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ) artikli 11 punktis c sätestatud aruandluskohustusi seoses rahaliste vahendite kasutuselevõtmisega, et toetada kõnealuse direktiivi eesmärkide täitmiseks võetud meetmeid, tuleb jälgida kulutusi, mis on seotud heitkoguste või õhusaasteainete vähendamisega kõnealuse direktiivi alusel.
- (6) Käesoleva programmi üks oluline eesmärk on tagada transpordi-, energeetika- ja digisektori omavaheline koostoime. Selleks tuleks programmiga ette näha, et võetakse vastu sektoriüleised tööprogrammid, milles võiks käsitleda konkreetseid sekkumisvaldkondi, näiteks seoses ühendatud ja automatiseeritud liikuvusega või alternatiivkütuste puhul. Peale selle peaks programm võimaldama igas sektoris arvesse võtta mõningaid kõrvalelemente, mis haakuvad mõne muu sektoriga, kui tänu neile elementidele suureneb investeeringu sotsiaalmajanduslik kasu. Sektoritevahelist koostöömist tuleks stimuleerida meetmete väljavalimisel rakendatavate hindamiskriteeriumide kaudu.
- (7) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1315/2013⁴ kohaste üleeuroopalise transpordivõrku TEN-T käsitlevate suunistega (edaspidi „TEN-T suunised“) määratakse kindlaks TEN-T taristu, täpsustatakse nõuded, millele see taristu peab vastama, ning esitatakse nende rakendamise meetmed. Suunistega nähakse eelkõige ette põhivõrgu lõplik väljaarendamine 2030. aastaks uue taristu loomise ning olemasoleva taristu ulatusliku ajakohastamise ja taastamise kaudu.
- (8) TEN-T suunistes sätestatud eesmärkide saavutamiseks on vaja eelisjärjekorras toetada piiriüleseid ja puuduvaid ühendusi ning vajaduse korral tagada, et toetatud meetmed oleksid kooskõlas transpordikoridori käsitlevate tööplaanidega, mis on kehtestatud

³ COM(2018) 321, lk 13.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1315/2013 üleeuroopalise transpordivõrgu arendamist käsitlevate liidu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 661/2010/EL (ELT L 348, 20.12.2013, lk 1).

kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikliga 47, ning võrgu toimimise ja koostalitluse üldise arenguga.

- (9) Selleks et võtta arvesse suurenevaid transpordivoogusid ja võrgu arengut, tuleks kohandada põhivõrgukoridoride ja nende eelnevalt kindlaksmääratud lõikude ühendamist. Kohandada tuleks proportsionaalselt, et säilitada koridoride arengu ja sellekohase tegevuse koordineerimise järjepidevus ja tõhusus. Seepärast ei tohiks põhivõrgukoridorid pikeneda rohkem kui 15 %.
- (10) On vaja soodustada investeeringuid aruka, säästva, kaasava, ohutu ja turvalise liikuvuse tagamiseks kogu liidus. 2017. aastal esitles komisjon teatist „Säästva liikuvuse suunas“⁵, mis sisaldab suurt hulka algatusi, kuidas muuta liiklus ohutumaks, soodustada teemaksuga arukat maksustamist, vähendada CO₂-heidet, õhusaastet ja liiklusummikute arvu, edendada ühendatud ja automatiseeritud liikuvust ning tagada töötajatele nõuetekohased tingimused ja puhkeajad. Asjakohasel juhul peaks liit neid algatusi käesoleva programmi alusel toetama.
- (11) TEN-T suunistes nõutakse uute tehnoloogialahenduste ja innovatsiooniga seoses, et TEN-T peab võimaldama vähendada kõigi transpordiliikide CO₂-heidet ning soodustama energiatõhusust ja alternatiivkütuste kasutamist. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/94/EL⁶ on kehtestatud ühine meetmeraamistik alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtuks liidus, et minimeerida naftasõltuvust ja leevendada transpordi keskkonnamõju, ning selle kohaselt peavad liikmesriigid tagama üldkasutatavate laadimispunktide või tanklate olemasolu 31. detsembriks 2025. Nagu komisjoni 2017. aasta novembri ettepanekutes⁷ rõhutatud, on vähese CO₂-heidetega liikuvuse edendamiseks vaja terviklikku meetmekogumit, sealhulgas rahalist toetust juhul, kui turutingimused tegevust piisavalt ei stimuleeri.
- (12) Seoses sellega on komisjon oma teatises „Kestlik liikuvus Euroopas – ohutu, ühendatud ja keskkonnahoidlik“⁸ rõhutanud, et automatiseeritud sõidukid ja täiustatud ühendussüsteemid muudavad sõidukid ohutumaks, lihtsamini jagatavaks ja kättesaadavamaks kõikidele kodanikele, sealhulgas nende jaoks, kes praegu võivad olla liikuvusteenustest ära lõigatud, näiteks eakamad ja puudega inimesed. Sellega seoses esildas komisjon ELi strateegilise tegevuskava liiklusohutuse kohta ja tegi ettepaneku vaadata läbi direktiiv 2008/96/EÜ maanteede infrastruktuuri ohutuse korraldamise kohta.
- (13) Transpordiprojektide edukamaks lõpuleviimiseks võrgu vähem arenenud osades tuleks programmile üle kanda Ühtekuuluvusfondi eraldised, et rahastada sellest fondist toetuse saamise tingimustele vastavate liikmesriikide transpordiprojekte. Rahastamiskõlblike projektide valimise esimeses etapis tuleks 70 % ülekantud vahendite puhul arvesse võtta Ühtekuuluvusfondist riikidele tehtavaid eraldisi. Ülejäänud 30 % ülekantud vahenditest tuleks jaotada Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele vastavate liikmesriikide projektide vahel, lähtudes konkurentsi põhimõttest ning seades prioriteediks piiriülesed ja puuduvad ühendused. Komisjon peaks abistama Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele vastavaid

⁵ Komisjoni teatis „Säästva liikuvuse suunas – Tegevuskava sotsiaalselt õiglaseks üleminekuks puhtale, konkurentsivõimelisele ja ühendatud liikuvusele kõigi jaoks“ (COM(2017) 283).

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta direktiiv 2014/94/EL alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu kohta (ELT L 307, 28.10.2014, lk 1).

⁷ Komisjoni teatis „Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegia elluviimine – Euroopa Liit, mis kaitseb planeeti, avardab oma kodanike võimalusi ning kaitseb oma tööstust ja töötajaid“ (COM(2017) 675).

⁸ COM(2018) 293

liikmesriike asjakohaste projektide ettevalmistamisel, eelkõige tugevdades asjaomaste riigiasutuste institutsioonilist suutlikkust.

- (14) Pärast 2017. aasta novembri ühisteatist sõjaväelise liikuvuse parandamise kohta Euroopa Liidus⁹ rõhutati komisjoni ja liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja poolt 28. märtsil 2018 vastu võetud sõjaväelise liikuvuse tegevuskavas,¹⁰ et transporditaristupoliitika pakub selget võimalust suurendada kaitsevajaduste ja TEN-T koostoiimet. Kõnealuses tegevuskavas on märgitud, et nõukogul palutakse 2018. aasta keskpaigaks kaaluda sõjaväe nõudmisi seoses transporditaristuga ja need nõudmised kinnitada ning et 2019. aastaks selgitavad komisjoni talitused välja sõjaväetranspordi jaoks sobivad üleeuroopalise transpordivõrgu osad, sealhulgas olemasoleva taristu ajakohastamisvajadused. Kaheotstarbeliste projektide ellurakendamise rahastamisel liidu vahenditest tuleks kasutada spetsiaalseid tööprogramme, milles on täpselt kindlaks määratud tegevuskavas määratletud kohaldatavad nõuded.
- (15) Teatistes „Tugevam uuendatud strateegiline partnerlus ELi äärepoolseimate piirkondadega“¹¹ seadis komisjon tähelepanu keskmesse äärepoolseimate piirkondade transpordivajadused ja selle, et neid vajadusi peaks rahastama liit, sealhulgas programmi alusel.
- (16) Pidades silmas märkimisväärseid investeeringuid, mida on vaja TEN-T põhivõrgu lõplikuks väljaarendamiseks 2030. aastaks (hinnanguliselt 350 miljardit eurot aastatel 2021–2027) ja TEN-T üldvõrgu väljaarendamiseks 2050. aastaks ning dekarboniseerimiseks, digiteerimiseks ja linnaarenduseks (hinnanguliselt 700 miljardit eurot aastatel 2021–2027), on asjakohane kõige tõhusamalt ära kasutada liidu mitmesuguseid rahastamisprogramme ja -vahendeid ning sellega maksimeerida liidu toetatavate investeeringute lisaväärtust. See saavutatakse ühtlustatud investeerimismenetlusega, mis tagab läbipaistvuse kogu transpordivaldkonnas ja kooskõla muude asjakohaste liidu programmidega, eelkõige Euroopa ühendamise rahastuga, Euroopa Regionaalarengufondiga (ERF), Ühtekuuluvusfondiga ja InvestEU fondiga. Vajaduse korral tuleks eelkõige arvesse võtta soodustavaid tingimusi, mis on üksikasjalikult esitatud määruse (EL) XXX [millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nimetatud fondide ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse rahastamisvahendi finantseeskirjad (edaspidi „ühissätete määrus“) IV lisas.
- (17) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 347/2013¹² määratakse kindlaks üleeuroopalise energiataristuga seotud prioriteedid, mis on vaja rakendada, et täita liidu energia- ja kliimapoliitika eesmärgid; ühtlasi määratakse seal kindlaks kõnealuste prioriteetide rakendamiseks vajalikud ühishuviprojektid, sätestatakse meetmed seoses lubade andmisega, avalikkuse kaasamisega ja reguleerimisega, et kiirendada ja/või hõlbustada kõnealuste projektide rakendamist, sh kriteeriumid, mille alusel otsustatakse selliste projektide üldine vastavus liidu rahalise toetuse saamise tingimustele.

⁹ JOIN(2017) 41.

¹⁰ JOIN(2018) 5.

¹¹ COM (2017) 623.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 347/2013 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1364/2006/EÜ ning muudetakse määrusi (EÜ) nr 713/2009, (EÜ) nr 714/2009 ja (EÜ) nr 715/2009 (ELT L 115, 25.4.2013, lk 39).

- (18) [Taastuenergiaallikaid käsitlevas uuesti sõnastatud] direktiivis rõhutatakse vajadust luua toetav raamistik, mis hõlmaks liidu vahendite paremat kasutamist, ja panna erilist rõhku meetmetele, millega toetatakse piiriülest koostööd taastuenergiavaldkonnas.
- (19) Taastuenergiavaldkonna arendamisel jääb küll prioriteediks võrgutaristu lõplik väljaarendamine, ent sellekohase piiriülese koostöö lisamine kajastab algatuse „Puhas energia kõikidele eurooplastele“ raames võetud seisukohta, millega nähakse ette ühiselt saavutada taastuenergia osakaalu oluline kasv aastaks 2030, ning pikaajaliste dekarboniseerimiseesmärkide muutunud poliitilist konteksti.
- (20) Liidu dekarboniseerimisalase tegevuskava seisukohalt on olulised innovatiivsed taristualased tehnoloogialahendused, mis võimaldavad üle minna vähese CO₂-heitega energia- ja liikuvussüsteemidele ning suurendada tarnekindlust. Eelkõige 23. novembri 2017. aasta teatises „Euroopa energiavõrkude tugevdamine“¹³ rõhutas komisjon asjaolu, et olukorras, kus 2030. aastaks toodetakse pool elektrienergiast taastuenergiast, sunnib elektrienergia selline osatähtsus seni fossiilkütustel töötavaid sektoreid, näiteks transporti, tööstust ning kütmise ja jahutamise tegelevaid ettevõtjaid, üha enam pöörama tähelepanu dekarboniseerimisele ning et sellest tulenevalt on üleeuroopalise energiataristu poliitikas üha suurema tähelepanu all elektrivõrkude ühendamise, elektrienergia salvestamise ja tarkvõrkude projektid. Selleks et toetada liidu dekarboniseerimiseesmärke, tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta ja esmatähtsana käsitada tehnoloogialahendusi ja projekte, mis aitavad üle minna vähese CO₂-heitega majandusele. Komisjoni eesmärk on suurendada tarkvõrkude, CO₂ innovaatilise säilitamise ja CO₂ transportimise selliste piiriüleste projektide arvu, mida toetatakse programmi vahenditest.
- (21) Digitaalse ühtse turu saavutamise aluseks on digitaalse ühenduvuse taristu. Euroopa tööstussektori digiteerimine ning selliste sektorite nagu transport, energeetika, tervishoid ja avalik haldus ajakohastamine sõltuvad üldisest juurdepääsust usaldusväärsetele ja taskukohastele suure ning ülisuure läbilaskevõimega võrkudele. Digitaalne ühenduvus on muutunud üheks otsustavaks teguriks, mille abil vähendada majanduslikke, sotsiaalseid ja territoriaalseid erinevusi, ajakohastada kohapealset majandust ning toetada majandustegevuse mitmekesistamist. Programmi rakendusala digitaalse ühenduvuse taristu valdkonnas tuleks kohandada nii, et võetaks arvesse selle kasvavat mõju majandusele ja kogu ühiskonnale. Seepärast on vaja kindlaks määrata liidu digitaalse ühtse turu nõuetele vastavad digitaalse ühenduvuse taristu ühishuviprojektid ning tunnistada kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 283/2014¹⁴.

Teatises „Ühenduvus konkurentsivõimelise digitaalse ühtse turu jaoks – Euroopa gigabitiühiskonna poole“¹⁵ (gigabitiühiskonna strateegia) on seatud 2025. aasta strateegilised eesmärgid digitaalse ühenduvuse taristusse tehtavate investeeringute optimeerimist silmas pidades. Direktiivis (EL) 2018/XXX [Euroopa elektroonilise side seadustiku direktiivi kohta] on muu hulgas seatud eesmärgiks luua õiguskeskkond, mis stimuleeriks erainvesteeringuid digitaalse ühenduvuse võrkudesse. Sellegipoolest on selge, et paljudes liidu piirkondades ei ole majanduslikult otstarbekas võrke välja arendada – seda mitmesuguste selliste tegurite tõttu nagu kaugel asukoht ning

¹³ COM(2017) 718.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 283/2014, milles käsitletakse üleeuroopalisi telekommunikatsioonitaristu valdkonna võrke hõlmavaid suuniseid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1336/97/EÜ (ELT L 86, 21.3.2014, lk 14).

¹⁵ COM(2016) 587.

territoriaalne ja geograafiline eripära, väike rahvastikutihedus ning mitmesugused sotsiaalmajanduslikud tegurid. Seetõttu tuleks programmi kohandada nii, et see aitaks kaasa nende gigabitiiühiskonna strateegias esitatud strateegiliste eesmärkide saavutamisele ning täiendaks toetust, mis ülisuure läbilaskevõimega võrkudele on ette nähtud muude programmidega, eelkõige ERFist, Ühtekuuluvusfondist ja InvestEU fondist.

- (22) Ehkki kõik internetiga ühendatud digitaalse ühenduvuse võrgud on olemuselt üleeuroopalised – seda peamiselt rakenduste ja nende võimaldatavate teenuste toimimise tõttu, tuleks programmi alusel antava toetuse puhul esikohale seada meetmed, mis eeldatavalt mõjutavad kõige rohkem digitaalset ühtset turgu, pidades muu hulgas silmas seda, et need on kooskõlas gigabitiiühiskonna strateegiat käsitlevas teatises esitatud eesmärkidega, aga ka majanduse ja ühiskonna digiteerumist, võttes arvesse turuhäireid ja täheldatud rakendamistakistusi.
- (23) Koolid, ülikoolid, raamatukogud, kohalikud, piirkondlikud või riiklikud ametiasutused, põhilised avalike teenuste osutajad, haiglad ja meditsiinikeskused, transpordisõlmed ja digilahendusi aktiivselt kasutavad ettevõtted on üksused ja kohad, mis võivad suunata oma asukoha olulisi sotsiaalmajanduslikke arengutendentse. Sellised sotsiaalmajanduslikud keskused peavad eelisjärjekorras saama gigabitiiühenduse, et tagada parimate teenuste ja rakenduste kättesaadavus Euroopa kodanikele, ettevõtjatele ja kohalikele kogukondadele. Programm peaks toetama gigabitiiühenduse kättesaadavust nende sotsiaalmajanduslike keskuste jaoks, et maksimeerida nende positiivset ülekanduvat mõju majandusele ja ühiskonnale laiemalt, sealhulgas tekitades suurema nõudluse ühenduvuse ja teenuste järele.
- (24) Algatuse WiFi4EU eule tuginedes tuleks programmi raames ka edaspidi toetada kvaliteetset tasuta ja traadita internetiühendust kohalikes avaliku elu keskustes, sealhulgas sellistes avaliku sektori ülesandeid täitvates üksustes nagu riigiasutused, avalike teenuste pakkujad ja avalikkusele ligipääsetavad välialad, et suurendada liidu digitaalset kohalolu kohalikes kogukondades.
- (25) Selleks et järgmise eeldatava põlvkonna digiteenused (näiteks asjade internet ja rakendused, mis peaksid tooma märkimisväärset kasu eri sektoritele ja kogu ühiskonnale) oleksid elujõulised, on vaja katkematut piiriülest hõlmatust 5G-võrkudega, pidades eelkõige silmas seda, et kasutajatele ja seadmetele oleks internetiühendus tagatud ka siis, kui nad ühest kohast teise liiguvad. Samas on endiselt selgusetu, kuidas jagada 5G-süsteemide kasutuselevõtu kulusid kõnealuste sektorite vahel, ja kommertskasutusega kaasnevad riskid on mõnes valdkonnas väga suured. Ühendatud liikuvuse valdkonna uute rakenduste esimese etapi põhiteemad on maanteekoridorid ja raudteeühendused, mistõttu kuuluvad need esmatahtsad piiriülesed projektid programmi alusel rahastamisele.
- (26) Digitaalse ühtse turu kitsaskohtadeks ja kasutamata potentsiaaliks on kogu liidu territooriumil, kaasa arvatud selle keskmes, asuvad ühendamata piirkonnad. Enamikes maa- ja äärepoolseimates piirkondades võib kvaliteetsel internetiühendusel olla tähtis roll digitaalse lõhe, isoleerituse ning rahvastiku äravoolu ärahoidmisel, kuna see vähendab kaupade tarnimise ja teenuste osutamise kulusid ning osaliselt kompenseerib kaugel asukoha. Kvaliteetne internetiühendus on vajalik uute majandusvõimaluste ärakasutamiseks, näiteks täppispõllumajandusega tegelemiseks või biomajanduse arendamiseks maapiirkondades. Programm peaks tagama Euroopas kõikidele maal ja linnas asuvatele kodumajapidamistele ülisuure läbilaskevõimega püsi- või traadita ühenduse, keskendudes sellistele ühendustele, mille puhul täheldatakse teatavaid

turutõrkeid ja mida on võimalik luua vähese osatähtsusega toetuste abil. Selleks peaks programm püüdma hõlmata kodumajapidamisi ja territooriume võimalikult laialdaselt, sest juba hõlmatud piirkonnas esinevaid lünki hiljem täita ei ole majanduslikult otstarbekas.

- (27) Vajalikud on elektroonilise side tuumikvõrgud, sealhulgas merekaablid, mis ühendavad Euroopa territooriume muude mandrite kolmandate riikidega, Euroopa saari omavahel või ülemereterritooriume mandriosaga, et tagada selle elutähtsa taristu ühtekoondumine ning suurendada liidu digivõrkude läbilaskevõimet ja töökindlust. Ilma avaliku sektori toetuseta on sellised projektid aga tihti majanduslikult ebaotstarbekad.
- (28) Meetmetega, mis aitavad kaasa digitaalse ühenduvuse taristuga seotud ühishuviprojektide elluviimisele, võetakse kasutusele konkreetse projekti jaoks sobivaim tehnoloogia ning samal ajal püütakse leida tasakaalu andmevoo läbilaskevõime, edastamise turvalisuse, võrgu töökindluse ja kulutõhususe seisukohast parimate uusimate tehnoloogialahenduste vahel ning need meetmed tuleks käesolevas määrusest sätestatud kriteeriumidele vastavate tööprogrammide kaudu seada esikohale. Sotsiaalmajandusliku ja keskkonnakasu maksimeerimise huvides võib ülisuure läbilaskevõimega võrkude kasutuselevõtmisel hõlmata ka passiivtaristu. Meetmete prioriseerimisel võetakse arvesse ühenduvuse võimalikku positiivset ülekanduvat mõju, näiteks kui kasutusele võetud projekt annab suurema majandusliku põhjenduse selliste tulevaste projektide kasutuselevõtuks, millega hõlmatakse seni kaasamata territooriumid ja elanikkond.
- (29) Liit on välja töötanud oma satelliidipõhise positsioneerimis-, navigatsiooni- ja sünkroniseerimistehnoloogia (EGNOS/Galileo) ning Maa jälgimise süsteemi (Copernicus). EGNOS/Galileo ja Copernicus pakuvad täiustatud teenuseid, millest saavad olulist majanduslikku kasu nii avaliku kui ka erasektori kasutajad. Seepärast peaksid kõik programmi raames rahastatavad transpordi-, energeetika- ja digitaristu meetmed, mis kasutavad positsioneerimis-, navigatsiooni- ja sünkroniseerimistehnoloogiat või Maa jälgimise teenuseid, tehniliselt ühilduma süsteemidega EGNOS/Galileo ja Copernicus.
- (30) Praegu programmi raames 2017. aastal käivitatud esimese segarahastamist käsitleva projektikonkursi positiivsed tulemused kinnitasid, et ELi toetuste kasutamine koos rahaliste vahenditega, mis saadakse Euroopa Investeerimispankalt või riiklikelt tugipankadelt või muudelt arenguabi andvatelt ja avaliku sektori finantsasutustelt ning erasektori finantsasutustelt ja investoritelt, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlussuhete alusel, on asjakohane ja annab lisaväärtust. Seepärast tuleks programmiga jätkuvalt ette näha eriotstarbelised projektikonkursid, mis võimaldavad ühendada ELi toetusi ja muid rahastamisallikaid.
- (31) Käesoleva programmi poliitikaeesmärke täidetakse ka InvestEU fondi [...] poliitikaharusse kuuluvate rahastamisvahendite ja eelarvetagatisega. Programmi meetmeid tuleks kasutada ka turutõrgete või ebaoptimaalsete investeerimisolukordade kõrvaldamiseks proportsionaalselt ja erarahastamist dubleerimata või seda kõrvale tõrjumata ning neil peab olema selge lisaväärtus Euroopa jaoks.
- (32) Selleks et soodustada innovatsioonitsükli terviklikku arengut, on vaja tagada ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide raames väljatöötatud innovatiivsete lahenduste ning Euroopa ühendamise rahastust toetatavate innovatiivsete lahenduste vastastikune täiendavus. Koostoime programmiga „Euroopa horisont“ aitab selleks tagada järgmise: a) selgitatakse välja ELi transpordi-,

energeetika- ja digisektori teadus- ja innovatsioonivajadused ning kehtestatakse need programmi „Euroopa horisont“ strateegilise planeerimise raames; b) Euroopa ühendamise rahastust toetatakse transpordi-, energeetika- ja digitaristu innovatiivse tehnoloogia ja innovatiivsete lahenduste, eelkõige programmi „Euroopa horisont“ raames väljatöötatavate tehnoloogialahenduste ulatuslikku arendamist ja kasutuselevõttu; c) lihtsustatakse teabe ja andmete vahetamist programmi „Euroopa horisont“ ja Euroopa ühendamise rahastu vahel, seades näiteks tähelepanu keskmesse programmi „Euroopa horisont“ raames väljatöötatud tehnoloogialahendused, mis on valmis turustamiseks ja mille võiks edaspidi kasutusele võtta Euroopa ühendamise rahastu kaudu.

- (33) Käesoleva määrusega kehtestatakse kogu ajavahemikku 2021–2027 hõlmav rahastamispakett, mis on iga-aastase eelarvemenetluse käigus Euroopa Parlamendi ja nõukogu peamine juhis [reference to be updated as appropriate according to the new inter-institutional agreement: Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni vahel 2. detsembril 2013. aastal eelarvedistsipliini, eelarvealase koostöö ning usaldusväärse finantsjuhtimise kohta sõlmitud institutsioonidevahelise kokkuleppe¹⁶ punkti 17 tähenduses].
- (34) Liidu tasandil moodustab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta raamistiku, milles tehakse kindlaks riikide reformiprioriteedid ja jälgitakse nende rakendamist. Liikmesriigid töötavad välja oma mitmeaastase investeerimisstrateegia nende reformiprioriteetide toetamiseks. Need strateegiad tuleks esitada koos iga-aastaste riiklike reformikavadega, et anda ülevaade prioriteetsetest investeerimisprojektidest, mida tuleb riiklikest ja/või liidu vahenditest toetada, ja et neid projekte koordineerida. Samuti peaksid need olema suunatud sellele, et liidu rahalisi vahendeid kasutatakse järjekindlalt ja vajaduse korral maksimeeritaks lisaväärtust, mis saadakse eeskätt programmidest, mida liit toetab ERFist, Ühtekuuluvusfondist, Euroopa investeringute stabiliseerimise vahendist, InvestEU fondist ja Euroopa ühendamise rahastust. Vastavalt asjaoludele tuleks rahalist toetust kasutada ka kooskõlas liidu ja riiklike energia- ja kliimakavadega.
- (35) Käesolevas määruses kohaldatakse horisontaalseid finantseeskirju, mille Euroopa Parlament ja nõukogu on võtnud vastu Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 322 alusel. Need eeskirjad on sätestatud finantsmääruses ning neis on sätestatud eelkõige eelarve koostamise ja täitmise kord toetuste, hangete ja auhindade kaudu ning kaudse rahastamise kaudu ja on ette nähtud eelarvevahendite käsutajate vastutuse kontroll. ELi toimimise lepingu artikli 322 kohaselt vastu võetud eeskirjades on käsitletud ka liidu eelarve kaitsmist juhul, kui liikmesriikides esineb üldisi puudusi õigusriigi toimimises, sest õigusriigi põhimõtte austamine on usaldusväärse finantsjuhtimise ja tulemusliku ELi-poolse rahastamise oluline eeltingimus.
- (36) Käesoleva määrusega ette nähtud rahastamisliikide ja eelarve täitmise viiside valikul tuleks lähtuda nende võimest saavutada meetmete erieesmärgid ja tulemusi, võttes eelkõige arvesse kontrollidega seotud kulusid, halduskoormust ja eeldatavat nõuete täitmata jätmisega seotud riski. See peaks hõlmama kindlasummaliste maksete, kindlamääraliste maksete ja ühikuhindade kasutamise kaalumist ning finantsmääruse artikli 125 lõike 1 kohaste kuludega mitteseotud rahastamisvahendite kasutamist.
- (37) Euroopa Majanduspiirkonda kuuluvad kolmandad riigid võivad liidu programmides osaleda koostöö raames, mis loodi Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga, milles on

¹⁶

ELT C 373, 20.12.2013, lk 1.

sätetatud nende programmide rakendamine kõnealuse lepingu kohaselt tehtava otsuse alusel. Kolmandad riigid võivad osaleda ka muude õiguslike vahendite alusel. Käesolevas määruses tuleks kehtestada erisäte, et anda vastutavale eelarvevahendite käsutajale, Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) ja Euroopa Kontrollikoja õigused ja juurdepääs, mida neil on vaja oma volituste täieulatuslikuks kasutamiseks.

- (38) Finantsmääruses kehtestatakse toetuste andmise eeskirjad. Selleks et võtta arvesse programmiga toetatavate meetmete eripära ja tagada nende järjekindel rakendamine programmiga hõlmatud sektorites, on vaja ette näha lisanäitajad seoses meetmete rahastamiskõlblikkuse ja hindamiskriteeriumidega.
- (39) Vastavalt finantsmäärusele, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013,¹⁷ nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2988/95,¹⁸ nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96¹⁹ ja nõukogu määrusele (EL) 2017/193²⁰ tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) korraldada haldusjuurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013 ning nõukogu määruse (Euratom, EÜ) nr 2185/96 sätetele ja neis määrustes sätestatud korras, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid kuritegusid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371²¹. Finantsmääruse kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja Euroopa Kontrollikoja vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused.
- (40) Vastavalt [reference to be updated as appropriate according to the new decision on OCTs: nõukogu otsuse 2013/755/EL²² artiklile 94] on ülemeremaal ja -territooriumidel asuvad isikud ja üksused rahastamiskõlblikud, kui programmi eeskirjadest ja eesmärkidest või võimalikest kokkulepetest liikmesriigiga, millega vastav ülemeremaa või -territoorium on seotud, ei tulene teisiti.

¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999, (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1).

¹⁸ Nõukogu 18. detsembri 1995. aasta määrus (EÜ, Euratom) nr 2988/95 Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta (EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1).

¹⁹ Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2).

²⁰ Nõukogu 12. oktoobri 2017. aasta määrus (EL) 2017/1939, millega rakendatakse tõhustatud koostööd Euroopa Prokuratuuri asutamisel (ELT L 283, 31.10.2017, lk 1).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

²² ELT L 344, 19.12.2013, lk 1.

- (41) Liit peaks püüdma saavutada sidususe ja koostoime oma välispoliitikaprogrammidega, sealhulgas ühinemiseelse abiga, lähtudes kohustustest, mis on esitatud teatistes „Lääne-Balkani riikide reaalne ELiga ühinemise väljavaade ning ELi tõhustatud koostöö nende riikidega“²³.
- (42) Kui kolmandad riigid või kolmandates riikides asutatud üksused osalevad ühishuviprojekte või piiriüleseid taastuvenergiaprojekte rakendada aitavates meetmetes, peaks rahaline toetus olema kättesaadav üksnes juhul, kui see on hädavajalik kõnealuste projektide eesmärkide saavutamiseks.
- (43) Vastavalt 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppe²⁴ punktidele 22 ja 23 tuleb programmi hinnata teabe alusel, mis on kogutud konkreetsete järelevalvenõuete alusel, vältides samal ajal ülereguleerimist ja halduskoormust, eelkõige liikmesriikides. Komisjon peaks korraldama hindamised ning edastama nende tulemused Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, et hinnata rahastamise tulemuslikkust ja tõhusust ning selle mõju programmi üldeesmärkide saavutamisele.
- (44) Selleks et anda aru programmi raames tehtud edusammudest käesolevas määruses sätestatud üld- ja erieesmärkide saavutamisel, tuleks rakendada näitajaid sisaldavaid nõuetekohaseid järelevalve- ja aruandlusmeetmeid. Selline aruandluskord peaks tagama, et programmi rakendamise ja selle tulemuste järelevalve andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal. Programmi seisukohast asjakohaste andmete kogumiseks tuleb liidu vahendite saajatele kehtestada proportsionaalsed aruandlusnõuded.
- (45) Selleks et tagada käesoleva määruse rakendamise ühetaolised tingimused, tuleks komisjonile anda tööprogrammide vastuvõtmise volitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011²⁵.
- (46) Selleks et vajaduse korral kohandada programmi järelevalveks kasutatavaid näitajaid, transpordisektoris igale erieesmärgile eraldatud eelarvevahendite soovituslikke protsendimäärasid ja transpordi üldvõrgu koridoride määratlust, tuleks komisjonile anda õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu õigusakte käesoleva määruse lisa I, II ja III osa muutmiseks. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et need konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelise parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (47) Seepärast tuleks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 selguse huvides kehtetuks tunnistada. Samas peaks määruse (EL) nr 1316/2013 (millega muudetakse

²³ COM(2018) 65.

²⁴ Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni vahel 13. aprillil 2016 sõlmitud institutsioonidevaheline parema õigusloome kokkulepe; ELT L 123, 12.5.2016, lk 1–14.

²⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 913/2010²⁶ lisa) artikkel 29 kaubaveokoridoride loetelu osas kehtima jääma.

- (48) Selleks et käesoleva määrusega ettenähtud rakendusakte oleks võimalik õigel ajal vastu võtta, peab määrus jõustuma kohe pärast selle avaldamist,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1 *Reguleerimisese*

Käesoleva määrusega luuakse Euroopa ühendamise rahastu (edaspidi „programm“).

Selles sätestatakse programmi eesmärgid, eelarve aastateks 2021–2027, liidupoolse rahastamise vormid ja sellise rahastamise eeskirjad.

Artikkel 2 *Mõisted*

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- (a) „meede“ – mis tahes rahaliselt ja tehniliselt sõltumatu määratletud ning ajaliselt piiritletud tegevus, mis on vajalik projekti rakendamiseks;
- (b) „alternatiivkütused“ – direktiivi 2014/94/EL artikli 2 punktis 1 määratletud alternatiivkütused;
- (c) „assotsieerunud riik“ – kolmas riik, kes on sõlminud liiduga lepingu, mis võimaldab tal osaleda programmis vastavalt artiklile 5;
- (d) „segarahastamistoiming“ – ELi eelarvest toetatavad meetmed, sealhulgas määruse (EL, Euratom) 2018/XXX (edaspidi „finantsmäärus“) artikli [2 punkti 6] kohased segarahastamisvahendid, milles ühendatakse tagastamatus vormis antav toetus ja/või ELi eelarvest toetatavad rahastamisvahendid ning arengut rahastavate või muude avalik-õiguslike finantseerimisasutuste rahastamisvahenditest ning erasektori finantseerimisasutuste või investorite rahastamisvahenditest antav tagastatavas vormis toetus;
- (e) „üldvõrk“ – määruse (EL) nr 1315/2013 II peatüki kohaselt kindlaks määratud transporditaristu;
- (f) „põhivõrk“ – määruse (EL) nr 1315/2013 III peatüki kohaselt kindlaks määratud transporditaristu;
- (g) „põhivõrgukoridorid“ – põhivõrgu kooskõlastatud rakendamist lihtsustav vahend vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 IV peatükis sätestatule ja käesoleva määruse lisa III osas esitatud loetelule;

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. septembri 2010. aasta määrus (EL) nr 913/2010 konkurentsivõimeliseks kaubaveoks kasutatava Euroopa raudteevõrgustiku kohta (ELT L 276, 20.10.2010, lk 22).

- (h) „piiriülene taastuenergiaprojekt“ – projekt, mis on välja valitud või vastab tingimustele, et saada välja valitud liikmesriikidevahelise või liikmesriikide ja direktiivi 2009/82/EÜ artiklis 6, 7, 9 või 11 määratletud kolmandate riikide vahelise koostöölepingu või mõne muu kokkuleppe alusel taastuenergia kavandamise või kasutuselevõtu valdkonnas kooskõlas käesoleva määruse lisa IV osas sätestatud kriteeriumidega;
- (i) „digitaalse ühenduvuse taristu“ – ülisuure läbilaskevõimega võrgud, 5G-süsteemid, ülikvaliteetsed traadita internetiühendused, tuumikvõrgud ning transpordi- ja energiataristuga otseselt liidetud toimivad digiplatvormid;
- (j) „5G-süsteemid“ – digitaristu elementide kogum, mis põhineb mobiilside ja traadita side tehnoloogia üleilmselt kokkulepitud standarditel ning mida kasutatakse täiustatud käitamisinäitajatega, näiteks ülisuure andmeedastuskiiruse ja läbilaskevõimega, lühikese latentsusajaga ning töökindlate ühenduvusteenuste ja lisaväärtusega teenuste puhul või paljude omavahel ühendatud seadmete töö toetamiseks;
- (k) „5G-koridor“ – maantee- või raudteetranspordi marsruut, mis on täielikult hõlmatud digitaalse ühenduvuse taristuga, eelkõige 5G-süsteemidega, ning võimaldab katkematult osutada koostoimivaid digiteenuseid, näiteks ühendatud ja automatiseeritud liikuvusteenuseid või samalaadseid aruka liikuvuse raudteeteenuseid;
- (l) „transpordi- ja energiataristuga otseselt seotud toimivad digiplatvormid“ – füüsilised ja virtuaalsed info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi „IKT“) vahendid, mida kasutatakse lisaks kommunikatsioonitaristule ning mis toetavad transpordi- ja/või energiataristu andmete voogu, säilitamist, töötlemist ja analüüsi;
- (m) „ühishuviprojekt“ – määrustes (EL) nr 1315/2013 või (EL) nr 347/2013 või käesoleva määruse artiklis 8 määratletud projekt;
- (n) „uuringud“ – projekti rakendamise ettevalmistamiseks vajalik tegevus, nt ettevalmistavad, kaardistamis-, teostatavus- ja hindamisuurinud, katsed ning kinnitavad uuringud, sh tarkvara kujul, ning kõik muud tehnilised tugimeetmed, sh eeltööd, et projekt määratleda ja seda arendada ning otsustada selle rahastamise üle, nt asjaomaseid asukohti käsitleva eelteabe kogumine ning finantspaketi ettevalmistamine;
- (o) „sotsiaalmajanduslikud keskused“ – üksused, mis tänu oma eesmärgile, laadile või asukohale võivad otseselt või kaudselt anda olulist sotsiaalmajanduslikku kasu oma ümbruskonna kodanikele, ettevõtjatele ja kogukondadele;
- (p) „kolmas riik“ – riik, mis ei ole Euroopa Liidu liikmesriik;
- (q) „ülisuure läbilaskevõimega võrk“ – direktiivi (EL) 2018/XXX [Euroopa elektroonilise side seadustiku direktiiv] artikli [2 punktis XX] määratletud võrk;
- (r) „tööd“ – koostisosade, süsteemide ja teenuste, sh tarkvara ostmine, tarnimine ja kasutuselevõtmine ning projektiga seotud arendus-, ehitus- ja paigaldustegevus, paigaldiste vastuvõtmine ning projekti käivitamine.

Artikkel 3 *Eesmärgid*

1. Programmi üldeesmärk on arendada ja ajakohastada üleeuroopalisi transpordi-, energia- ja digivõrke ning soodustada piiriülest koostööd taastuenergia valdkonnas, võttes arvesse pikaajalisi dekarboniseerimiskohustusi ning pannes rõhku sektorite koostoimele.
2. Programmi erieesmärgid on järgmised:
 - (a) transpordisektoris:
 - i) aidata arendada ühishuviprojekte, mis on seotud aruka, säästva, kaasava, ohutu ja turvalise liikuvusvaldkonna tõhusate ja omavahel ühendatud võrkude ja taristuga;
 - ii) kohandada TEN-T võrke sõjaväelise liikuvuse vajadustele;
 - (b) energeetikasektoris aidata arendada ühishuviprojekte, mis on seotud energia siseturu parema lõimimisega, piiri- ja sektoriüleste võrkude koostalitlusega, soodustades dekarboniseerimist ja tagades varustuskindluse, ning lihtsustada piiriülest koostööd taastuenergia valdkonnas;
 - (c) aidata digisektoris kasutusele võtta ülisuure läbilaskevõimega digivõrke ja 5G-süsteeme, et suurendada digitaalsete tuumikvõrkude töökindlust ja läbilaskevõimet ELi territooriumil, ühendades need naaberterritooriumidega, ning digiteerida transpordi- ja energiavõrk.

Artikkel 4 *Eelarve*

1. Rahastamispakett programmi rakendamiseks aastatel 2021–2027 on 42 265 493 000 eurot jooksevhindades.
2. See summa jaotatakse järgmiselt:
 - (a) kuni 30 615 493 000 eurot artikli 3 lõike 2 punktis a osutatud erieesmärkide jaoks ja sellest:
 - i) 12 830 000 000 eurot saadakse Euroopa strateegiliste investeeringute valdkonnast;
 - ii) 11 285 493 000 eurot paigutatakse ümber Ühtekuuluvusfondist ja seda kasutatakse kooskõlas käesoleva määrusega üksnes Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele vastavates liikmesriikides;
 - iii) 6 500 000 000 eurot saadakse kaitsevaldkonnast artikli 3 lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud erieesmärgi jaoks;
 - (b) kuni 8 650 000 000 eurot eraldatakse artikli 3 lõike 2 punktis b osutatud erieesmärgi jaoks ja sellest kuni 10 % piiriüleste taastuenergiaprojektide jaoks;
 - (c) kuni 3 000 000 000 eurot eraldatakse artikli 3 lõike 2 punktis c osutatud erieesmärkide jaoks.
3. Komisjon ei tohi kõrvale kalduda lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud summadest.
4. Lõikes 1 osutatud summat võib kasutada programmi ja sektoripõhiste suuniste rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-,

järelevalve-, kontrolli-, auditeerimis- ja hindamistoiminguteks, sealhulgas ettevõtte infotehnoloogiasüsteemide jaoks. Samuti võib neid summasid kasutada projektide ettevalmistamist toetavate meetmete rahastamiseks.

5. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel toimuva tegevusega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.
6. Ilma et see piiraks finantsmääruse kohaldamist, võivad esimesse tööprogrammi lisatud projektidest tulenevate meetmete kulutused olla rahastamiskõlblikud alates 1. jaanuarist 2021.
7. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summat rakendatakse kooskõlas käesoleva määrusega, kui lõikest 8 ei tulene teisiti ja ilma, et see piiraks artikli 14 lõike 2 punkti b kohaldamist.
8. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summadest 30 % tehakse kohe kättesaadavaks kõnealusest fondist toetuse saamise tingimustele vastavatele liikmesriikidele, et rahastada transporditaristuprojekte kooskõlas käesoleva määrusega, seades prioriteediks piiriülesed ja puuduvad lõigud. Kuni 31. detsembrini 2023 järgitakse rahastamiskõlblike projektide valimisel Ühtekuuluvusfondist riikidele tehtavaid eraldisi, võttes arvesse 70 % vahendite ümberpaigutamist. Alates 1. jaanuarist 2024 tehakse Euroopa ühendamise rahastusse üle kantud vahendid, mis ei ole transpordiprojektidele määratud, kättesaadavaks kõigile liikmesriikidele, kes vastavad Ühtekuuluvusfondist toetuse saamise tingimustele, et nad saaksid rahastada transporditaristu projekte kooskõlas käesoleva määrusega.
9. Vahendid, mis on liikmesriikidele eraldatud eelarve jagatud täitmise korras, võib liikmesriikide palvel kanda üle programmile. Komisjon haldab neid vahendeid otse finantsmääruse [artikli 62 lõike 1 punkti a] või kaudselt kõnealuse artikli lõike 1 punkti c alusel. Võimaluse korral seatakse vahendite kasutamisel esiplaanile asjaomase liikmesriigi huvid.

Artikkel 5

Programmiga ühinenud kolmandad riigid

1. Programmis võivad osaleda järgmised kolmandad riigid:
 - (a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni (EFTA) liikmed, kes on ühtlasi Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) liikmed, vastavalt EMP lepingus sätestatud tingimustele;
 - (b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid kooskõlas asjakohastes raamlepingutes, assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes kehtestatud üldpõhimõtete ja -tingimustega, mis käsitlevad nende osalemist liidu programmides, ning liidu ja nende riikide vahelistes rahvusvahelistes lepingutes sätestatud eritingimustega;
 - (c) Euroopa naabruspoliitika alla kuuluvad riigid kooskõlas asjakohastes raamlepingutes, assotsiatsiooninõukogu otsustes või muudes samalaadsetes kokkulepetes kehtestatud üldpõhimõtete ja -tingimustega, mis käsitlevad nende osalemist liidu programmides, ning liidu ja nende riikide vahelistes rahvusvahelistes lepingutes sätestatud eritingimustega;
 - (d) muud kolmandad riigid vastavalt tingimustele, mis on sätestatud erilepingus, millega reguleeritakse asjaomase kolmanda riigi osalemist liidu programmides, tingimusel et selle lepinguga

- on tagatud õiglane tasakaal liidu programmides osaleva kolmanda riigi osamaksete ja saadava kasu vahel;
 - on ette nähtud programmides osalemise tingimused, sealhulgas eri programmide osamaksete ja halduskulude kalkulatsioon. Need osamaksed loetakse vastavalt finantsmääruse [artikli 21 lõikele 5] sihtotstarbeliseks tuluks;
 - ei ole kolmandale riigile antud otsustusõigust programmi üle;
 - on kindlustatud liidu õigused tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve.
2. Lõikes 1 osutatud kolmandad riigid ja kõnealustes kolmandates riikides asutatud üksused ei tohi saada rahalist toetust käesoleva määruse alusel, välja arvatud juhul, kui see on hädavajalik konkreetse ühishuviprojekti eesmärkide saavutamiseks ja kui seda antakse artiklis 19 osutatud tööprogrammides sätestatud tingimustel.

Artikkel 6

ELi-poolse rahastamise rakendamine ja vormid

1. Programmi rakendatakse otsese eelarve täitmise korras vastavalt finantsmäärusele või kaudse eelarve täitmise korras koostöös finantsmääruse artikli [61 lõike 1 punktis c] osutatud asutustega.
2. Programmist võib anda rahalisi vahendeid ükskõik millises finantsmäärusekohases vormis, eelkõige toetuste ja hangetena. Rahastamine võib toimuda ka segarahastamistoimingutes kasutatavate rahastamisvahendite kaudu. Käesoleva programmi alusel otsustatud segarahastamistoimingud tehakse kooskõlas InvestEU fondi määruse ja finantsmääruse X jaotisega.
3. Komisjon võib osa programmi rakendamisest delegeerida rakendusametitele kooskõlas finantsmääruse artikliga [69], pidades silmas programmi haldamise ja tõhususe optimaalseid nõudeid transpordi-, energeetika- ja digisektoris.
4. Vastastikuse kindlustusmehhanismi osamaksetega võib katta riske, mis on seotud toetusesaajale määratud vahendite hüvitamisega ning neid osamakseid käsitatakse finantsmääruse kohase piisava tagatisena. Kohaldatakse määruse XXX [successor of the Regulation on the Guarantee Fund] [artikli X] sätteid.

Artikkel 7

Piiriülesed taastuvenegiaprojektid

1. Piiriülesed taastuvenegiaprojektid hõlmavad vähemalt kaht liikmesriiki ja lisatakse liikmesriikidevahelisse koostöölepingusse või mõnda muusse kokkuleppesse või liikmesriikide ja direktiivi 2009/28/EÜ artiklis 6, 7, 9 või 11 esitatud kolmandate riikide vahelistesse kokkulepetesse. Need projektid määratakse kindlaks vastavalt käesoleva määruse lisa IV osas sätestatud kriteeriumidele ja menetlusele.
2. 31. detsembriks 2019 võtab komisjon vastu delegeeritud õigusakti kooskõlas käesoleva määruse artikli 23 punktiga d, et veelgi täpsustada valikukriteeriume ja sätestada projektide valimise üksikasjad, ning avaldab metoodika, kuidas hinnata projektide panust üldkriteeriumide täitmisse ning lisa IV osas täpsustatud üldkuludid ja -tulused.

3. Piiriüleste taastuenergiaprojektide arendamiseks ja väljaselgitamiseks tehtavad uuringud kuuluvad rahastamisele käesoleva määruse alusel.
4. Piiriüleste taastuenergiaprojektidega seotud ehitustööd kuuluvad rahastamisele liidu vahenditest, kui need projektid vastavad järgmistele lisakriteeriumidele:
 - (a) projekti kulude ja tulude analüüsimisel vastavalt lisa IV osa punktile 3 tõendatakse olulist kulude kokkuhoidu ja/või tulu seoses süsteemide integreerimise, varustuskindluse või innovatsiooniga ning
 - (b) taotleja tõendab, et ilma toetuseta ei oleks võimalik projekti ellu viia või ei oleks projekt majanduslikult otstarbekas. Analüüsimisel võetakse arvesse kõiki toetuskavadest saadavaid tulusid.
5. Ehitustööde toetussumma peab olema proportsionaalne lisa IV osa punkti 2 alapunktis b osutatud kulude kokkuhoiu ja/või tuludega ega tohi ületada summat, mis on vajalik projekti elluviimiseks või majandusliku otstarbekuse tagamiseks.

Artikkel 8

Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektid

1. Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektid aitavad kaasa artikli 3 lõike 2 punktis c sätestatud erieesmärkide saavutamisele.
2. Digitaalse ühenduvuse taristu valdkonna ühishuviprojektide arendamiseks ja väljaselgitamiseks tehtavad uuringud kuuluvad rahastamisele käesoleva määruse alusel.
3. Ilma et see piiraks artiklis 13 sätestatud hindamiskriteeriumide täitmist, lähtutakse rahastamisprioriteetide kindlaksmääramisel järgmistest kriteeriumidest:
 - (a) prioriteediks seatakse meetmed, mis aitavad tagada juurdepääsu ülisuure läbilaskevõimega võrgule, mis võimaldab gigabitiühenduse sotsiaalmajanduslikele keskustele, võttes kooskõlas lisa V osaga arvesse nende keskuste tegevuse eesmärki, kõnealuse ühendusega võimaldatavate digiteenuste ja -rakenduste asjakohasust, võimalikku sotsiaalmajanduslikku mõju kodanikele, ettevõtjatele ja kohalikele kogukondadele, sealhulgas ühenduvuse võimalikku positiivset ülekanduvat mõju;
 - (b) meetmed, mis aitavad tagada ülikvaliteetse kohaliku traadita internetiühenduse kohalikes kogukondades kooskõlas lisa V osaga;
 - (c) 5G-süsteemide kasutuselevõttu soodustavate meetmete puhul seatakse prioriteediks 5G-koridoride loomine piki põhilisi maismaatranspordi marsruute, sealhulgas üleeuroopalisel transpordivõrgus. Arvesse võetakse ka seda, kui suures ulatuses katab meede põhilisi transpordimarsruute, võimaldades koostoimelisi digiteenuseid katkematult osutada ning samal ajal maksimeerides mõõtme võimalikku positiivset ülekanduvat mõju projekti kasutuselevõtu piirkonna naaberterritooriumidele ja nende elanikele. Toetust saada võivate projektide soovituslik loetelu on esitatud lisa V osas;
 - (d) projektid, mille eesmärk on liitu kolmandate riikidega ühendavate piiriüleste tuumikvõrkude, kaasa arvatud merekaablid, kasutuselevõtmine ja ühenduste tugevdamine liidus, seatakse tähtsuse järjekorda vastavalt sellele, kui suur on nende panus liidu territooriumil asuvate elektrooniliste sidevõrkude töökindluse ja läbilaskevõime suurendamisse;

- (e) ülisuure läbilaskevõimega võrkude katvuse puhul seatakse prioriteediks meetmed, mis aitavad hõlmata territooriume ja elanikke pöördvõrdeliselt selle toetuse osakaaluga, mida oleks vaja projekti võimalikuks ellurakendamiseks, sõltuvalt artikli 14 kohaselt kohaldatavatest maksimaalsetest kaasrahastamismääradest. Arvesse võetakse ka seda, kui suures ulatuses tagab meede konkreetse arenduspiirkonna territooriumi ja elanike igakülgse katvuse, maksimeerides samal ajal mõõtme võimalikku positiivset ülekanduvat mõju projekti kasutuselevõtu piirkonna naaberterritooriumidele ja nende elanikele;
- (f) toimivate digiplatvormide väljaarendamist käsitlevate projektide puhul seatakse prioriteediks meetmed, mis põhinevad uusimatel tehnoloogialahendustel, võttes arvesse koostalitluse, küberturvalisuse, andmekaitse ja taaskasutuse aspekte;
- (g) kuivõrd kasutuselevõetud tehnoloogia sobib kõige paremini konkreetsele projektile, pakkudes samas välja parima tasakaalu andmevoo läbilaskevõime, edastamise turvalisuse, võrgu töökindluse ja kulutõhususe poolest tipptasemel tehnoloogialahenduste vahel.

II PEATÜKK

OSALEMISTINGIMUSED

Artikkel 9

Rahastamiskõlblikud meetmed

1. Rahastamiskõlblikud on üksnes meetmed, mis aitavad saavutada artiklis 3 osutatud eesmärgid. Sellised meetmed hõlmavad eriuuringuid, ehitustöid ja muid kaasmeetmeid, mis on vajalikud programmi haldamiseks ja rakendamiseks, ning sektoripõhiseid suuniseid.
2. Transpordisektoris võib liit anda rahalist toetust käesoleva määruse alusel järgmistele meetmetele:
 - (a) tõhusate ja omavahel ühendatud võrkudega seotud meetmed:
 - i) meetmed, millega kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 III peatükiga rakendatakse ellu põhivõrk, sealhulgas meetmed, mis on seotud määruse (EL) nr 1315/2013 II lisas määratletud linnatranspordisõlmede, meresadamate, siseveesadamate ning raudtee-/maanteeterminalidega. Põhivõrgu rakendamise meetmed võivad hõlmata üldvõrgus asuvaid seonduvaid elemente, kui see on vajalik investeringute optimeerimiseks ja kooskõlas käesoleva määruse artiklis 19 osutatud tööprogrammides täpsustatud tingimustega;
 - ii) üldvõrgu piiriüleste ühenduste ellurakendamise meetmed kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 II peatükiga, täpsemalt käesoleva määruse lisa III osas loetletud lõigud;
 - iii) meetmed, millega kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 II peatükiga rakendatakse ellu äärepoolseimates piirkondades asuvad üldvõrgu lõigud, sealhulgas meetmed, mis on seotud määruse (EL) nr 1315/2013 II lisas määratletud linnatranspordisõlmede, meresadamate, siseveesadamate ning raudtee-/maanteeterminalidega;

- iv) meetmed, millega toetatakse ühishuviprojekte, et ühendada üleeuroopaline transpordivõrk määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 8 lõikes 1 määratletud naaberriikide taristuvõrkudega;
 - (b) aruka, säästva, kaasava, ohutu ja turvalise liikuvusega seotud meetmed:
 - i) meetmed, millega toetatakse meremagistraale vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 21;
 - ii) meetmed, millega toetatakse telemaatiliste rakenduste süsteeme, sealhulgas ohutusotstarbelisi, vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 31;
 - iii) meetmed, millega toetatakse kaubaveoteenuseid vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 32;
 - iv) meetmed, millega toetatakse uusi tehnoloogialahendusi ja innovatsiooni, sealhulgas automatiseerimist, täiustatud transporditeenuseid, eri transpordiliikide integreerimist ja alternatiivkütuste taristut kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikliga 33;
 - v) meetmed, millega kõrvaldatakse koostalitlustõkked, eriti koridori-/võrgumõju tagamisel;
 - vi) meetmed, millega rakendatakse ellu ohutut ja turvalist taristut ning liikuvussüsteemi, kaasa arvatud liiklusohutus, vastavalt määruse (EL) nr 1315/2013 artiklile 34;
 - vii) meetmed, millega suurendatakse transporditaristu vastupanuvõimet kliimamuutustele ja loodusõnnetustele;
 - viii) meetmed, millega parandatakse transporditaristule juurdepääsu kõikide kasutajate jaoks kooskõlas määruse (EL) nr 1315/2013 artikliga 37;
 - ix) meetmed, millega parandatakse transporditaristule juurdepääsu ja selle kättesaadavust julgeoleku ja tsiviilkaitse otstarbel;
 - (c) artikli 3 lõike 2 punkti a alapunktis ii osutatud erieesmärgi alusel: meetmed või meetmetega hõlmatud tegevus, millega toetatakse TEN-T võrgu transporditaristut, et kohandada see sõjaväelise liikuvuse nõuetele ja võimaldada seda kasutada nii tsiviil- kui ka sõjaväelisel otstarbel.
3. Energeetikasektoris võib liit anda rahalist toetust käesoleva määruse alusel järgmistele meetmetele:
- (a) määruse (EL) nr 347/2013 artiklis 14 osutatud ühishuviprojektidega seotud meetmed;
 - (b) meetmed, millega toetatakse piiriüleseid taastuvenergiaprojekte, sealhulgas nende kontseptsiooni, nagu on kindlaks määratud käesoleva määruse lisa IV osas, kui käesoleva määruse artiklis 7 sätestatud tingimuste täitmisest ei tulene teisiti.
4. Digisektoris võib liit anda rahalist toetust käesoleva määruse alusel järgmistele meetmetele:
- (a) meetmed, millega toetatakse gigabitiühenduse tagamist sotsiaalmajanduslikele keskustele;

- (b) meetmed, millega toetatakse ülikvaliteetse kohaliku traadita internetiühenduse tagamist kohalikele kogukondadele tasuta ja diskrimineerivate tingimusteta;
- (c) meetmed, millega viiakse ellu kõigi põhiliste maismaatranspordi marsruutide, sealhulgas üleeuroopaliste transpordivõrkude, katkematu hõlmatus 5G-süsteemidega;
- (d) meetmed, millega toetatakse tuumikvõrkude, sealhulgas merekaablite kasutuselevõttu liikmesriikides ning liidu ja kolmandate riikide vahel;
- (e) meetmed, millega toetatakse Euroopa kodumajapidamiste juurdepääsu ülisuure läbilaskevõimega võrkudele;
- (f) meetmed, millega rakendatakse digitaalse ühenduvuse taristu nõudeid, mis on seotud transpordi- ja/või energeetikavaldkonna piiriüleste projektidega, ja/või millega rakendatakse ellu transpordi- või energiataristuga otseselt seotud toimivad digiplatvormid.

Rahastamisele kuuluvate digisektori projektide soovituslik loetelu on esitatud lisa V osas.

Artikkel 10

Koostoime

1. Liit võib anda käesoleva määruse alusel rahalist toetust meetmetele, mis aitavad saavutada vähemalt kahe sektori üht või mitut eesmärki, nagu on sätestatud artikli 3 lõike 2 punktides a, b ja c. Neid meetmeid rakendatakse konkreetsete sektoriüleste tööprogrammidega, milles käsitletakse vähemalt kaht sektorit, sealhulgas konkreetseid hindamiskriteeriume, ning mida rahastatakse asjaomaste sektorite poolt eelarvesse tehtavatest osamaksetest.
2. Transpordi-, energeetika- ja digisektori meetmed, mis artikli 9 kohaselt on rahastamiskõlblikud, võivad hõlmata kõrvalelemente, mis ei pruugi olla seotud artikli 9 lõikes 2, 3 või 4 sätestatud rahastamiskõlblike meetmetega, kui need vastavad järgmistele nõuetele:
 - (a) nende kõrvalelementide kulud ei tohi ületada 20 % meetme rahastamiskõlblikest kogukuludest ning
 - (b) need kõrvalelemendid peavad olema seotud transpordi-, energeetika- või digisektoriga ning
 - (c) need kõrvalelemendid peavad võimaldama märgatavalt suurendada meetmest saadavat sotsiaalmajanduslikku, kliimaalast või keskkonnakasvu.

Artikkel 11

Rahastamiskõlblikud üksused

1. Lisaks finantsmääruse artiklis [197] sätestatud kriteeriumidele kehtivad käesolevas artiklis esitatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid.
2. Rahastamiskõlblikud on järgmised üksused:
 - (a) liikmesriigis asutatud juriidilised isikud;
 - (b) programmiga ühinenud kolmandas riigis asutatud juriidilised isikud;

- (c) juriidilised isikud, kes on asutatud liidu õiguse alusel, ja rahvusvahelised organisatsioonid, kui see on ette nähtud tööprogrammidega.
3. Füüsilised isikud ei ole rahastamiskõlblikud.
4. Juriidilistel isikutel, kes on asutatud kolmandas riigis, mis ei ole programmiga ühinenud, on erandkorras õigus saada programmi raames toetust, kui see on hädavajalik konkreetse ühishuviprojekti või piiriülese taastuenergiaprojekti eesmärkide saavutamiseks.
5. Artiklis 19 osutatud tööprogrammidega võib ette näha, et rahastamiskõlblikud on üksnes pakkumused, mille on esitanud üks või mitu liikmesriiki või asjaomaste liikmesriikide nõusolekul rahvusvahelised organisatsioonid, ühisettevõtted või avalik- õiguslikud või eraõiguslikud ettevõtjad või asutused.

III PEATÜKK

TOETUSED

Artikkel 12 Toetused

Programmi raames antakse ja hallatakse toetusi kooskõlas finantsmääruse [VIII] jaotisega.

Artikkel 13 Hindamiskriteeriumid

1. Pakkumuste hindamise kriteeriumid määratletakse artiklis 19 osutatud tööprogrammides ja konkursikutsetes ning vastavalt asjaoludele võetakse arvesse järgmist:
- (a) majandus-, sotsiaal- ja keskkonnamõju (kasu ja kulud);
 - (b) innovatsiooni-, ohutus-, koostalitlus- ja juurdepääsuaspektid;
 - (c) piiriülene mõõde;
 - (d) transpordi-, energeetika- ja digisektori omavaheline koostoime;
 - (e) meetme küpsus projekti arendamisel;
 - (f) kavandatava rakenduskava usaldusväärsus;
 - (g) liidu poolt investeeringuks antava rahalise toetuse stimuleeriv mõju;
 - (h) vajadus saada üle finantstakistustest, näiteks mitterahuldavast majanduslikust otstarbekusest või turupoolse rahastamise puudumisest;
 - (i) vastavus liidu ja liikmesriigi energia- ja kliimakavadele.
2. Pakkumuste hindamisel sellekohaste kriteeriumide alusel võetakse kliimatundlikkus- ja riskihinnangu, sealhulgas asjakohaste kohandamismeetmete kaudu vajaduse korral arvesse vastupanuvõimet kliimamuutuste kahjulikule mõjule.
3. Pakkumuste hindamisel sellekohaste kriteeriumide alusel tagatakse, et tööprogrammides täpsustatud asjakohastel juhtudel ühilduvad positsioneerimis-, navigatsiooni- ja sünkroniseerimistehnoloogiat hõlmava programmiga toetatavad meetmed tehniliselt programmidega EGNOS/Galileo ja Copernicus.

4. Transpordisektoris tagab pakkumuste hindamine lõikes 1 osutatud kriteeriumide alusel vajaduse korral selle, et tehtud pakkumused on kooskõlas transpordikoridori hõlmavate töökavadega ja määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 47 kohaste rakendusaktidega ning et kõnealuse määruse artikli 45 lõike 8 kohaselt võetakse arvesse selle valdkonna eest vastutava Euroopa koordinaatori arvamust.
5. Piiriüleste taastuvenienergiaprojektidega seotud meetmete puhul võetakse tööprogrammides ja konkursikutsetes määratletud hindamiskriteeriumides arvesse artikli 7 lõikes 4 sätestatud tingimusi.
6. Digitaalset ühenduvust käsitlevate ühishuviprojektidega seotud meetmete puhul võetakse tööprogrammides ja konkursikutsetes määratletud hindamiskriteeriumides arvesse artikli 8 lõikes 3 sätestatud tingimusi.

Artikkel 14 *Kaasrahastamismäärad*

1. Uuringute puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 50 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summadest rahastatavate uuringute puhul kohaldatakse Ühtekuuluvusfondi kohta kehtivaid maksimaalseid kaasrahastamismäärasid, nagu on täpsustatud lõike 2 punktis b.
2. Transpordisektori tööde suhtes kohaldatakse järgmisi maksimaalseid kaasrahastamismäärasid:
 - (a) artikli 3 lõike 2 punktis a osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 30 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. Kaasrahastamismäärasid võib suurendada kuni 50 %ni piiriüleste ühendustega seotud meetmete puhul käesoleva lõike punktis c täpsustatud tingimustel, telemaatiliste rakenduste süsteeme toetavate meetmete puhul, uusi tehnoloogialahendusi ja innovatsiooni toetavate meetmete puhul, taristu ohutumaks muutmist toetavate meetmete puhul kooskõlas asjakohaste liidu õigusaktidega ning äärepoolseimates piirkondades võetavate meetmete puhul;
 - (b) Ühtekuuluvusfondist ümberpaigutatud summade puhul kohaldatakse Ühtekuuluvusfondi kohta kehtivaid maksimaalseid kaasrahastamismäärasid, nagu on osutatud [ühissätete] määruuses (EL) XXX. Kaasrahastamismäärasid võib suurendada kuni 85 %ni piiriüleste ühendustega seotud meetmete puhul käesoleva lõike punktis c täpsustatud tingimustel;
 - (c) piiriüleste ühendustega seotud meetmete puhul võib punktides a ja b sätestatud suuremaid maksimaalseid kaasrahastamismäärasid kohaldada üksnes selliste meetmete suhtes, mille puhul tõendatakse, et meetme kavandamisel ja rakendamisel on eriti suurel määral arvestatud artikli 13 lõike 1 punktis c osutatud hindamiskriteeriumi, seda eelkõige ühtse projektiette võtja, ühise juhtimisstruktuuri ning kahepoolse õigusraamistiku loomise või määruse (EL) nr 1315/2013 artikli 47 kohase rakendusakti kaudu.
3. Energeetikasektoris tehtavate tööde suhtes kohaldatakse järgmisi maksimaalseid kaasrahastamismäärasid:
 - (a) artikli 3 lõike 2 punktis b osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 50 % rahastamiskõlblikest kogukuludest;

- (b) kaasrahastamismäärasid võib suurendada maksimaalselt 75 %ni selliste meetmete puhul, mis aitavad välja arendada ühishuviprojekte, mis määruse (EL) nr 347/2013 artikli 14 lõikes 2 osutatud tõendusmaterjali põhjal on eriti olulised piirkonna või kogu liidu varustuskindluse seisukohast, millega tugevdatakse liidu solidaarsust või mis hõlmavad väga innovaatilisi lahendusi.
4. Digisektoris tehtavate tööde suhtes kohaldatakse järgmisi maksimaalseid kaasrahastamismäärasid: artikli 3 lõike 2 punktis c osutatud erieesmärkidega seotud tööde puhul ei tohi liidu antava rahalise toetuse summa ületada 30 % rahastamiskõlblikest kogukuludest. Kaasrahastamismäärasid võib suurendada kuni 50 %ni suure piiriülese mõõtmega projektide puhul, näiteks 5G-süsteemidega katkematu hõlmatus piki põhilisi transpordimarsruute või tuumikvõrkude väljaarendamine liikmesriikide vahel ning liidu ja kolmandate riikide vahel, ning kuni 75 %ni selliste meetmete puhul, mille abil tagatakse sotsiaalmajanduslike keskuste gigabitühendus. Kohaliku traadita internetiühendusega seotud meetmeid kohalikes kogukondades rahastatakse liidu toetusega, mis katab kuni 100 % rahastamiskõlblikest kuludest, ilma et see piiraks kaasrahastamispõhimõtte kohaldamist.
5. Maksimaalne kaasrahastamismäär, mida kohaldatakse artiklis 10 osutatud sektoriüleste. Selleks tuleks programmiga ette näha, et võetakse programmide alusel välja valitud meetmete suhtes, on asjaomastes sektorites kehtiv maksimaalne kaasrahastamismäär.

Artikkel 15

Rahastamiskõlblikud kulud

Lisaks finantsmääruse artiklis [186] sätestatud kriteeriumidele kehtivad järgmised kulude rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid:

- (a) rahastamiskõlblikud võivad olla üksnes liikmesriikides tekkinud kulud, välja arvatud juhul, kui piiriülesed taastuvenergiaprojektid või selleteemalised ühishuviprojektid hõlmavad käesoleva määruse artiklis 5 või artikli 11 lõikes 4 osutatud ühe või mitme kolmanda riigi territooriumi või rahvusvahelisi vesi ja kui meede on hädavajalik asjaomase projekti eesmärkide saavutamiseks;
- (b) seadmete, rajatiste ja taristu kulud, mida toetusesaaja käsitab kapitalikuluna, võivad olla täies mahus rahastamiskõlblikud;
- (c) maa ostmisega seotud kulud ei ole rahastamiskõlblikud;
- (d) rahastamiskõlblike kulude hulka ei kuulu käibemaks.

Artikkel 16

Toetuste ühendamine muude rahastamisallikatega

1. Toetuse võib ühendada rahaliste vahenditega, mis saadakse Euroopa Investeeringispangalt või riiklikelt tugipankadelt või muudelt arenguabi andvatelt ja avaliku sektori finantsasutustelt ning erasektori finantsasutustelt ja investoritelt, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlussuhete alusel.
2. Lõikes 1 osutatud toetusi võib kasutada temaatiliste projektikonkursside kaudu.

Artikkel 17
Toetuste vähendamine või lõpetamine

1. Lisaks finantsmääruse [artikli 131 lõikes 4] sätestatud põhjustele võib toetuse suurst vähendada järgmistel põhjustel:
 - (a) meedet ei ole hakatud rakendama ühe aasta jooksul pärast toetuslepingus märgitud alguskuupäeva;
 - (b) pärast meetme edendamise ülevaatamist on jõutud järeldusele, et meetme rakendamisel on esinenud nii suuri viivitusi, et meetme eesmäärke tõenäoliselt ei saavutata.
2. Toetuslepingu võib lõpetada lõikes 1 sätestatud põhjustel.

Artikkel 18
Kumulatiivne, täiendav ja ühendatud rahastamine

1. Meede, mis on saanud toetust programmi alusel, võib saada toetust ka mõnest muust liidu programmist, kaasa arvatud eelarve jagatud täitmise alla kuuluvad fondid, tingimusel et neist toetustest ei kaeta ühtesid ja samu kulusid. Liidu muudest programmidest saadud täiendavate toetuste suhtes kohaldatakse asjakohase programmi eeskirju vastavalt programmi osakaalule meetmes. Kumulatiivne rahastamine ei tohi ületada meetme rahastamiskõlblikke kulusid ja liidu eri programmidest saadud toetuse võib arvutada proportsionaalselt vastavalt dokumentidele, kus on sätestatud toetuse tingimused.
2. Meetmed, mis vastavad järgmistele võrreldavatele kumulatsioonitingimustele:
 - (a) neid on hinnatud programmikohaste projektikonkursside raames;
 - (b) need vastavad kõnealuste projektikonkursside minimaalsetele kvaliteedinõuetele;
 - (c) eelarvepiirangute tõttu ei tohi neid rahastada kõnealuste projektikonkursside alusel,

võivad saada toetust Euroopa Regionaalarengufondist või Ühtekuuluvusfondist kooskõlas [ühissätete] määruse [artikli 67 lõikega 5], tingimusel et need meetmed vastavad asjaomase programmi eesmärkidele. Kohaldatakse toetust andva fondi eeskirju.

IV PEATÜKK

PROGRAMMITÖÖ, JÄRELEVALVE, HINDAMINE JA KONTROLL

Artikkel 19
Tööprogrammid

1. Programmi rakendatakse finantsmääruse artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu. Tööprogrammis esitatakse vajaduse korral segarahastamistoimingute jaoks ette nähtud kogusumma.

2. Komisjon võtab tööprogrammid vastu rakendusaktiga. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas käesoleva määruse artiklis 22 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 20
Järelevalve ja aruandlus

1. Näitajad, mille abil antakse aru artiklis 3 sätestatud programmi üld- ja erieesmärkide saavutamisel tehtud edusammudest, on esitatud lisa I osas.
2. Selleks et tõhusalt hinnata programmi eesmärkide saavutamiseks tehtut, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 24 vastu delegeeritud õigusakte, muuta lisa I osa, et näitajad vajaduse korral läbi vaadata või neid täiendada ning et lisada käesolevasse määrusesse järelevalve- ja hindamisraamistiku kehtestamist käsitlevad sätted.
3. Tulemusaruannete süsteem peab tagama, et programmi rakendamise ja tulemuste järelevalveks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigel ajal. Selleks kehtestatakse liidu rahaliste vahendite saajatele ja asjakohasel juhul liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

Artikkel 21
Hindamine

1. Hindamised toimuvad piisavalt aegsasti, et nende tulemusi saaks kasutada otsustamisprotsessis.
2. Programmi vahehindamine tehakse siis, kui programmi rakendamise kohta on saadud piisavalt teavet, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast programmi rakendamise algust.
3. Programmi rakendamise lõpul, ent mitte hiljem kui neli aastat pärast artiklis 1 nimetatud ajavahemikku, teeb komisjon programmi lõpphindamise.
4. Komisjon edastab hindamistulemused koos oma tähelepanekutega Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

Artikkel 22
Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab Euroopa ühendamise rahastu koordineerimiskomitee. Komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 23
Delegeeritud õigusaktid

Komisjonile antakse õigus võtta käesoleva määruse artikli 24 kohaselt vastu delegeeritud õigusakte, et:

- (a) muuta lisa I osa näitajate osas ning kehtestada järelevalve- ja hindamisraamistik;
- (b) muuta lisa II osa seoses artikli 3 punkti a alapunktis i sätestatud erieesmärgile eraldatud eelarvevahendite soovituslike protsendimääradega;

- (c) muuta lisa III osa seoses transpordipõhivõrgu koridoride ja eelnevalt kindlaks määratud lõikude määratlusega ning eelnevalt kindlaksmääratud üldvõrgulõikudega;
- (d) muuta lisa IV osa seoses piiriüleste taastuenergiaprojektide väljaselgitamisega;
- (e) muuta lisa V osa seoses digitaalset ühenduvust käsitlevate ühishuviprojektide väljaselgitamisega.

Artikkel 24

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 23 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile kuni 31. detsembrini 2028.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 23 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmisotsusega lõpetatakse kõnealuses otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 23 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti Euroopa Parlamendile ja nõukogule teatavakstegemist esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 25

Teavitamine, teabevahetus ja avalikustamine

1. Liidu rahaliste vahendite saajad tunnistavad liidu rahaliste vahendite päritolu ja tagavad nende nähtavuse (eriti meetmeid ja nende tulemusi reklaamides), andes eri sihtrühmadele, sealhulgas meediale ja üldsusele selle kohta sidusat, tulemuslikku ja proportsionaalset suunatud teavet.
2. Komisjon rakendab programmi ning selle meetmete ja tulemustega seotud teavitus- ja teabevahetusmeetmeid. Programmile eraldatud rahalised vahendid peavad ühtlasi aitama kaasa liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamisele, niivõrd kui need on seotud artiklis 3 osutatud eesmärkidega.

Artikkel 26

Liidu finantshuvide kaitse

Kui kolmas riik osaleb programmis rahvusvahelise lepingu kohase otsuse alusel või muu õigusliku vahendi alusel, annab kolmas riik vahendite saamise tingimusena vastutavale eelarvevahendite käsutajale, Euroopa Pettustevastase Ametile (OLAF) ja Euroopa

Kontrollikojale vajalikud õigused ja juurdepääsu, et nad saaksid täielikult kasutada oma vastavaid volitusi. OLAFi puhul hõlmavad need õigused ka õigust toimetada juurdlusi, sealhulgas teha kohapealseid kontrollid ja inspekteerimisi, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi.

VI PEATÜKK

ÜLEMINEKU- JA LÕPPSÄTTED

Artikkel 27

Kehtetuks tunnistamine ja üleminekusätted

1. Määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014 tunnistatakse kehtetuks.
2. Ilma et see piiraks lõike 1 kohaldamist, ei mõjuta käesolev määrus asjaomaste meetmete jätkumist või muutmist kuni nende meetmete lõpetamiseni vastavalt määrusele (EL) nr 1316/2013, mida kohaldatakse nende meetmete suhtes kuni nende lõpetamiseni.
3. Programmi rahastamise paketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek programmi ja selle eelkäija, s.o määruse (EL) nr 1316/2013 kohase Euroopa ühendamise rahastu raames vastu võetud meetmete vahel.
4. Vajaduse korral võib kanda eelarvesse assigneeringuid ka pärast 2027. aastat, et katta käesoleva määruse artikli 4 lõikega 5 ette nähtud kulusid, selleks et oleks võimalik hallata meetmeid, mis ei ole 31. detsembriks 2027 veel lõpule viidud.

Artikkel 28

Jõustumine

Käesolev määrus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2021.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

- 1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus Ettepanek:
- 1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad (*programmi teemavaldkond*)
- 1.3. Ettepaneku/algatuse liik
- 1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendus
- 1.5. Meetme kestus ja finantsmõju
- 1.6. Kavandatud eelarve täitmise viisid

2. HALDUSMEETMED

- 2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad
- 2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem
- 2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNAGULINE FINANTSMÕJU

- 3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub
- 3.2. Hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele
 - 3.2.2. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele
 - 3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus
- 3.3. Hinnanguline mõju tuludele

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ja tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014.

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad (*programmi teemavaldkond*)

Euroopa strateegilised investeerinud

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb:

☐ uut meedet

☐ uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest⁴²

☒ olemasoleva meetme pikendamist

☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Ettepaneku/algatuse põhjendus

1.4.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

2014. aastal loodud Euroopa ühendamise rahastust toetatakse investeringuid üleeuroopalisse võrku (TEN-võrku) transpordi-, energeetika- ja digisektoris. See on üks põhiprogramme, millega toetatakse asjakohaseid ELi prioriteete, eelkõige tööhõivet, majanduskasvu ja investeringuid, energialiitu, digitaalset ühtset turgu, kliimameetmete programmi, sotsiaalset Euroopat, ühtset turgu ja kaubandust. Euroopa ühendamise rahastu on kooskõlas vastavate valdkondlike suunistega.

Aastatel 2014–2020 Euroopa ühendamise rahastu rakendamisega saadud positiivsele kogemusele tuginedes teeb komisjon ettepaneku jätkata rahastu tegevust mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 üldise poliitilise ettevalmistuse kontekstis. Uue programmi ulatuse ja ülesehituse juures võetakse arvesse aktuaalseid poliitilisi prioriteete ja komisjoni kesktalituse antud üldise lihtsustamise suuniseid.

Kui programmi põhieesmärgid on ka edaspidi üleeuroopalised võrgud, siis energeetikasektoris laieneb Euroopa ühendamise rahastu ulatus pärast 2020. aastat taastuvenergia valdkonna piiriülestele koostööprojektidele ja digisektor vaadatakse läbi vastastikuses täiendavuses uue programmiga „Digitaalne Euroopa“. Täpsemalt:

Transpordisektoris aitab rahastu kaasa üleeuroopalise transpordivõrgu mõlema kihi valmimisele: TEN-T põhivõrk 2030. aastaks ja TEN-T üldvõrk 2050. aastaks. Rahastust toetatakse ka Euroopa liikluskorraldussüsteemide kasutuselevõttu kõikide transpordiliikide puhul ning aidatakse ELil üle minna puhtale ja ühendatud liikuvusele. Vajaduse korral toetatakse ka TEN-T võrgu kohandamist sõjaväelise liikuvuse vajadustele.

⁴²

Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

Energeetikasektoris aitab rahastu kaasa TEN-E võrkude väljaarendamisele tänu energia siseturu paremale lõimimisele ning piiri- ja sektoriüleste võrkude koostalitlusvõimele suunatud ühishuviprojektide elluviimisele. Lisaks edendatakse rahastu abil koostööd liikmesriikide vahel seoses piiriüleste taastuvenergiaallikate kavandamise ja kasutuselevõtuga, mis aitavad saavutada kulutõhususe eesmärki aastaks 2030.

Digisektoris aitab rahastu kaasa gigabaidiühiskonna strateegias esitatud digitaalse ühenduvuse eesmärkide täitmisele, ELi digivõrkude töökindlusele ja võimsusele, tegeledes rahvusvahelise ühenduvuse ning energia- ja liikuvusvõrkude digiteerimisega, mis võimaldab pakkuda neis kahes valdkonnas piiriüleseid teenuseid.

Rakendusmehhanismi osas tehakse ettepanek, et komisjon jätkab programmi tõhusat ja sihipärast rakendamist otsese eelarve täitmise raames. Kas programm delegeeritakse uuesti INEA-le⁴³ või mitte, oleneb kulude-tulude analüüsi tulemustest ja tehtavatest otsustest. Tehakse kõik vajalikud kohandused uue struktuuriga kohanemiseks, mille eesmärk on tagada tõhusus, suurem paindlikkus, sidusus ja koostoime, lihtsustamine ja tulemusele orienteeritus.

Eesmärk on programmi käivitumine kohe 2021. aasta algul. Rahastu õigeaegne käivitumine ja ELi vahendite varajane eraldamine toetusesaajatele eeldab intensiivset ettevalmistustööd käivitamisetapis. Otseselt asjasse puutuvate teenuste tõhus koordineerimine on korralikult ette valmistatud projektide eeldus ning tööprogrammide/hangete õigeaegne planeerimine kõigis rahastuga hõlmatud sektorites (sh ühtekuuluvuseelarve, koostoime, segarahastamise või toetuse kombineerimine muude ELi-väliste rahastamisvahenditega jne).

- 1.4.2. *ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda erinevatest teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.*

Euroopa tasandil tegutsemise põhjused (ex ante)

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 171 antakse liidule volitused määratleda üleeuroopaliste võrkude taristu ühishuviprojektid, kuid rakendamismeetodite üle võivad otsustada liikmesriigid. Sama artikliga antakse liidule volitused selliste ühishuviprojektide toetamiseks.

Aastatel 2014–2020 toetati rahastu toel investeeringuid transpordi-, energia- ja digitaristutesse vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu eespool nimetatud artiklile. Kuid üleeuroopaliste võrkude investeeringuvajadus ulatub 2020. aastast kaugemale ja lisaks on probleemide ulatus liiga suur, et neid liikmesriikide käsutuses olevate ressurssidega lahendada. Üleeuroopaliste võrkude projektid kätkevad endas juba olemuselt ELi mõõdet ja neid küsimusi on tõhusam lahendada liidu tasandil, sest kui liikmesriigid tegutsevad üheskoos, tõuseb sellest üldine suurem kasu, elluviimine on kiirem ja kulud väiksemad. Seepärast on ELi tasandil tegutsemine põhjendatud.

43

Vt punkt 1.6

Rahastu ulatuse suurenemine pärast 2020. aastat loob vajaliku raamistiku ELi toetuse jätkumiseks üleeuroopaliste transpordi-, energia- ja digivaldkonna taristutele. Sektorite kaupa on ELi rahalist toetust vaja järgmistel põhjustel.

Transport: mahukaid investeeringuvajadusi ei saa katta liikmesriigid üksi. Riigieelarved on endiselt kärpeta surve all, kuid rahastu kasutamine TEN-T jaoks aastatel 2014–2016 näitab, et liikmesriikide ja erasektori rahaline toetus on küll oluline, kuid sellest ei piisa Euroopa mõõtmega projektide elluviimiseks.

Energeetikasektor: kui suuremat osa ühishuviprojekte saab põhimõtteliselt rahastada turg, siis ELi toetus on paljude projektide puhul asendamatu välismõjude tõttu (sh innovatsioon) ja investeeringute mahu tõttu, millega seotud kulud on suuremad, kui ühiskond suudaks kanda.

Taastuvenergia: praegu ei soodusta ELi toetus taastuvenergiaallikate kasutamise osas ühist arengut. Taastuvenergia kasutuselevõtu koordineerimine kogu ELi ulatuses ning ELi antav suunatud toetus võiksid kaasa aidata sektorite paremale lõimimisele ja tuua uusi investeeringuid taastuvenergia valdkonda. Selle valdkonna võimalik toetus kompenseeriks üksnes liikmesriikide vahel piirülese koostööga seotud tõkete kõrvaldamise ja/või sektoritevahelise lõimimise tõketega seotud kulud. Eeldatakse, et taastuvenergiaprojekte hakkab tulevikus üha enam rahastama turg

Digivaldkond: ELi majandus ja ühiskond sõltuvad oluliselt andmesidetaristust, mis toetaks uute tehnoloogiate, teenuste ja rakenduste arengut. Ebapiisav rahastamine ja puuduvad ühendused praegustes programmides toovad kaasa olukorra, kus lüngad lairibaühenduse taristus püsivad ja takistavad ELi digimajanduse täieliku potentsiaali saavutamist. ELi meetmed on vajalikud sujuva ühenduvuse tagamiseks kogu ELis, mis omakorda toob palju kasu mitmesugustele majandussektoritele ja suurendab ühtekuuluvust kogu Euroopas.

Oodatav tekkiv liidu lisaväärtus (*ex post*)

Rahastu on lisanud väärtust transpordi-, energia- ja telekommunikatsioonivõrkude ühenduvuse arendamisel Euroopa lisaväärtuse andmisele, mitte üksnes selle alla kuuluvate Euroopa mõõtmega avalike hüvede liigi tõttu, vaid ka keskendumise tõttu sellistele projektidele, mida ei saaks ilma ELi abita ellu viia. Konkreetsemalt seisneb Euroopa ühendamise rahastu Euroopa lisaväärtus selle suutlikkuses:

- juhtida avaliku ja erasektori rahalisi vahendeid ELi poliitiliste eesmärkide saavutamiseks;
- võimaldada olulisi investeeringuid, mille kulud kantakse riigi/kohalikul tasandil, kuid hüved realiseeruvad Euroopa tasandil;
- kiirendada üleminekut väiksema CO₂-heitega digiühiskonnale.

ELi toetus uuest rahastust on suunatud meetmetele, millel on kõige suurem ELi lisaväärtus. Konkreetsemalt:

Transpordisektoris hõlmab see piiriüleseid lõike ja põhivõrgu kitsaskohti, laiaulatusliku liikluskorraldussüsteemi kasutuselevõttu ning uusi olulisi esmatähtsaid valdkondi, nt alternatiivkütused, digiteerimine, ohutus ja sõjaväeline liikuvus.

Energeetikasektoris hõlmab see piiriülese tähtsusega elektrivõrkude ja salvestamise taristu projekte, gaasi, CO₂ transporti, nutivõrke liidesena põhi- ja jaotusvõrkude vahel ning varasemast intelligentsemaid põhivõrke. Samuti on hõlmatud piiriülene taastuvenergiakasutus ja planeerimine, kuhu on kaasatud vähemalt kaks liikmesriiki.

Digisektoris on hõlmatud digitaalse ühenduvuse projektid, millel on eeldatavalt suur mõju digitaalsele ühtsele turule, muu hulgas tänu nende kooskõlale gigabitiühiskonna strateegiat käsitleva teatise eesmärkidega, tugevale piiriülesele mõjule, sektorite omavahelisele koostoimele ja kättesaadavaks tehtud digiteenusele. Lisaks järjestatakse projektid selle alusel, missuguseid eeliseid annab nende teostamine ELi tasandil, pidades silmas, et ühest küljest ei saaks mõned projektid üldse teoks, kui kogu kulu jääks liikmesriikide kanda, ja teisest küljest ei avaldaks killustatud ja koordineerimatu sekkumine digitaalsele ühtsele turule samasugust mõju.

1.4.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

Aastaid 2014–2020 käsitleva vahehindamist tulemused ja rahastu tuleviku üle peetud avalik konsultatsioon näitavad, et rahastu peaks tegevust jätkama ka pärast 2020. aastat.

Rahastu vahehindamise järeldused, mille komisjoni kinnitas 13. veebruaril 2018, olid järgmised:

Pärast Euroopa ühendamise rahastu kolme ja poole aasta pikkust rakendamist areneb programm kavakohaselt, kuigi praegu on veel vara mõõta selle tulemusi, sest programmi rakendamine on veel algusjärgus. Lisaks on ilmne, et puuduvad määrusega kehtestatud tulemusraamistikus konkreetselt määratletud või usaldusväärsed näitajad. Seda piirangut arvesse võttes näitas hindamine rahastu sektorite kohta järgmist.

Euroopa ühendamise rahastu on tulemuslik ja sihipärane vahend investeeringute tegemiseks üleeuroopalisse taristusse transpordi-, energeetika- ja digisektoris. Euroopa ühendamise rahastu toetab komisjoni tööhõive, majanduskasvu ja investeeringute, siseturu, energialiidu, kliima ja digitaalse ühtse turu prioriteete.

Euroopa ühendamise rahastu loob suurt Euroopa lisaväärtust kõikidele liikmesriikidele, toetades piiriülese mõõtmega ühenduvusprojekte.

Energiaprojektid tagavad varustuskindluse ja on olulised majanduse CO₂-heite kulutõhusaks vähendamiseks. Euroopa ühendamise rahastu on oluline ka kogu ELi hõlmavate uute süsteemide kasutuselevõtuks liikluskorralduse ja -ohutuse valdkonnas, suure jõudlusega elektriliinide ja nutivõrkude väljaarendamiseks ning lairibaühenduse ja ühendatud digiteenuste kasutuselevõtuks.

Telekommunikatsioonisektoris on Euroopa ühendamise rahastu kahesuunaline keskendumine digitaalsetele piiriülestele üldhuviteenustele ja kommunikatsioonile ning arvutitaristule näidanud, et programmil on oluline mõju ELi digitaalse ühtse turu eesmärkide saavutamisele. Siiski sai Euroopa ühendamise rahastu telekommunikatsiooni programmi piiratud vahenditest toetada ainult kõige esimesi samme piiriülese täielikult digitaalse taristu väljaarendamisel üldist huvi pakkuvates valdkondades.

TENide kasutuselevõtt, mis on sätestatud ELi poliitilistes prioriteetides, nõuab endiselt suuri investeeringuid, millest osa sõltub ELi jätkuvast toetusest. On olemas võimalus vabastada täiendavad avaliku ja erasektori investeeringud, kui turutõrgete kõrvaldamiseks tehtaks kättesaadavaks täiendav ELi eelarve.

Programmi rakendamise osas näitas hindamine, et:

Euroopa ühendamise rahastu toetuste puhul on otsene eelarve täitmine osutunud väga tõhusaks ning seda iseloomustab usaldusväärne projektide esitamise süsteem ja konkureeriv valikuprotsess, keskendatus ELi poliitikaeesmärkidele, koordineeritud rakendamine ja liikmesriikide täielik kaasatus. Rakendusamet INEA on saavutanud väga häid tulemusi Euroopa ühendamise rahastu finantsjuhtimises.

Esimest korda täideti osa ühtekuuluvuspoliitika eelarvest otsese eelarve täitmise kaudu Euroopa ühendamise rahastu raamistikus. 100 % eelarvest eraldati programmiperioodi esimesel poolel ja peaaegu eranditult jätkusuutlikele transpordiliikidele.

Euroopa ühendamise rahastu jätkas innovaatiliste rahastamisvahendite kasutamist ja väljatöötamist. EFSI pakutavate uute võimaluste tõttu on nende kasutuselevõtt olnud siiski piiratud. Euroopa ühendamise rahastu rahastamisvahendite kasutamine peaks eeldatavasti suurenema programmi teises pooles, kui on tagatud vastastikune täiendavus EFSIga.

2017. aastal saadi transpordisektoris toetuste ja rahastamisvahendite ühendamisel esimene väga positiivne kogemus, kui toetusi kasutati erasektori vahendite finantsvõimenduse maksimeerimiseks.

Euroopa ühendamise rahastu on katsetanud ka valdkondadevahelist sünergiat, kuid seda on pärssinud praeguse õigus- ja eelarveraamistiku piirangud. Vald kondlikke poliitikasuuniseid ja Euroopa ühendamise rahastut oleks vaja muuta paindlikumaks, et edendada sünergiat ning reageerida paremini uutele tehnoloogiaarendustele ja prioriteetidele.

Aastatel 2021–2027 viiakse Euroopa ühendamise rahastu veelgi paremini vastavusse komisjoni poliitiliste prioriteetidega, eeskätt digiteerimise ja dekarboniseerimisega. See aitab kaasa Euroopa ühendamise rahastu paremale toimimisele, kuna esile võib kerkida uusi koostoimevõimalusi.

Komisjon teeb ettepaneku jätkata Euroopa ühendamise rahastu rakendamist ka pärast 2020. aastat otsese eelarve täitmise põhimõtte, nii nagu seda tehti aastatel 2014–2020. Ühtlasi viiakse sisse mõned parendused. Vaja oleks nii täpselt määratletud näitajaid ja muid vahehindamise põhjal tehtud soovitusi, lisaks sellele on vaja integreerida komisjoni lihtsustamisalastele suunistega ette nähtud lihtsustamis- ja tõhususpõhimõtteid.

Muud parendamist vajavad aspektid on seotud väiksemahuliste toetuste haldusnõuete vähendamisega, toetuste uuenduslike vormidega, tehnilise abiga projekti ettevalmistamiseks, teatud tüüpi projektide kestlikuks/kliimamuutustele vastupidavaks muutmise ja koostoimega. Samuti võetakse arvesse praegust vähest paindlikkust sekkumise prioriteetsuse ja ulatuse osas, nt uute prioriteetide lisamine või tehnoloogiliste uuenduste arvessevõtmine.

1.4.4. Kooskõla ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega

Ühtekuuluvusfond/ ERF	Transpordivaldkonnaga seotud rahastamise täpsem jaotamine ühtekuuluvusfondi/ ERFi ning Euroopa ühendamise rahastu vahel⁴⁴: rahastu tegevus keskendub TEN-T piiriülese mõõtmega taristule (sh transpordi
--------------------------	--

⁴⁴

Iga programmi puhul tuleb otsustada selle lõpliku ulatuse ja eelarve üle.

	ühtekuuluvusfondi assigneeringud) ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tegevus omakorda linnalistele, kohalikele ja piirkondlikele liikuvusvajadustele. • Poliitiliste eesmärkide ja sekkumiste parem koordineerimine ja lihtsustamine koostöös liikmesriikidega transpordiinvesteeringute suhtes kohaldatavate eeltingimuste kaudu (et tagada täielik kooskõla TEN-Tga). • Energeetikasektoris on tagatud selge erinevus, kui võrd rahastu keskendub üleeuroopalisele energiavõrgutaristule (sh arukate põhivõrkude ning põhi- ja jaotusvõrkude liidesele) ning ühtekuuluvusfond/ERFi riiklikele/regionaalsetele põhivõrkudele, jaotusele ning nutivõrkudele ja energia salvestamisele jaotusvõrgu tasandil. Energeetikasektoris on ühtekuuluvusfondi/ERFi rahastamine jätkuvalt või varasemast rohkemgi asjakohane, millest annab tunnistust detsentraliseeritud energiasüsteemi tehtavate kohalike ja piirkondlike investeeringute olulisuse suurenemine. • Ühtekuuluvusfondi/ERFi ning rahastu tegevus on kooskõlas, pakkudes sidusat ja täiendavat toetust ELi strateegiliste ühenduvuseesmärkide saavutamiseks digisektoris. Turutõrgete eesmärgi puhul, mille saavutamisse peaks panustama nii ühtekuuluvusfond/ERF kui ka rahastu, peaks rahastu keskenduma sellistele turutõrgetele, millega projekte saaks rakendada väikeseamahuga toetuse abil, ühtekuuluvusfond/ERF aga toetaks muude ja tõsisemate turutõrgetega seotud valdkondi, mis eeldavad suuremaid toetusi ja intensiivsust. • Parema kooskõla tagamine kasutamise-, rakendamise- ja järelevalve-eeskirjadega.
InvestEU	• Euroopa ühendamise rahastus puuduvad rahastamisvahendid. • Toetuse andmine eelkõige projektidele, mida ei saa rahastada rahastamisvahenditest või • Toetuste kasutamine kombineerimiseks InvestEU (või muu erarahastusega), kui see on laenukõlblikkuse jaoks vajalik.
Digitaalse Euroopa programm	• Praeguse määratluse järgi hõlmab Digitaalse Euroopa programm tulevikus digiteenuse taristuga seotud tegevusi, mis on praegu hõlmatud Euroopa ühendamise rahastuga. • Digitaalse Euroopa arengukava alusel arendatud teenused hakkavad kasutama taristut, mille tagab Euroopa ühendamise rahastu 2021–2027 • Digitaalse Euroopa raames arendatud küberturvalisusmeetmeid kasutatakse ka selleks, et kaitsta kriitilise tähtsusega taristut, mida toetatakse Euroopa ühendamise rahastust 2021–2027.
Programm „Euroopa horisont“	• Nii nagu käesoleval perioodil, kui innovaatiliste lahenduste arengut toetatakse ELi teadusuuringute programmist „Euroopa horisont“, siis innovaatiliste lahenduste kasutusele võtmist toetatakse uuest rahastust, kui need jäävad rahastu

	kasutusalas (nt alternatiivsed kütused või digitaalsed liikluskorraldussüsteemid). Dubleerimise ohtu ei ole, sest programmi „Euroopa horisont“ ja rahastu turuküpsus on erinev.
--	--

1.5. Meetme kestus ja finantsmõju

☒ Piiratud kestusega

- ☒ kehtib ajavahemikus 1.1.2021–31.12.2027
- ☒ Finantsmõju avaldub kulukohustuste assigneeringutele ajavahemikus 2021–2027 ning maksete assigneeringutele ajavahemikus 2021–2033.

☐ piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,

millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.6. Ettenähtud eelarve täitmise viisid⁴⁵

☒ Eelarve otsene täitmine komisjoni poolt

- ☒ oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- ☒ rakendusametite kaudu

☐ Eelarve jagatud täitmine koostöös liikmesriikidega

☒ Eelarve kaudne täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (täpsustage);
- ☐ Euroopa Investeeringuspangale (EIP) ja Euroopa Investeeringufondile (EIF);
- ☐ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- ☒ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kes esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ÜVJP erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.

- *Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.*

Märkused

Programmi rakendatakse eelarve otsese täitmise korras vastavalt finantsmäärusele. Eelarve kaudse täitmise võimalust võib kaaluda digitaalse ühenduvuse taristu ja eeskätt sotsiaalmajanduslike keskuste puhul. Õigusaktile lisatava finantsselgituse jaoks võetakse otsese eelarve täitmise aluseks kõige konservatiivsemad prognoosid.

Sõltuvalt tulevikus läbi viidava kulude-tulude analüüsist ja ajavahemiku 2014–2020 järelkajast võib suurema osa eelarvest kasutamise delegeerida rakendusasutusele⁴⁶. Sel juhul haldaks komisjoni talitused vahetult ainult programmi toetavaid tegevusi.

⁴⁵

Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Täpsustage tingimused ja sagedus.

Aastaid 2014–2020 hõlmava rahastuga võrreldes kehtestatakse lihtsam kuid kindlam tegevusraamistik programmi ja ELi poliitikaeesmärkide saavutamise jälgimiseks. Töötatakse välja näitajad programmi rakendamise ja edenemise jälgimiseks.

Korraldatakse programmi vahe- ja järeelhindamine, et hinnata selle tõhusust, mõjusust, asjakohasust, sidusust ja programmi poolt lisatavat väärtust.

Meetmete osas tagab tulemusaruannete süsteem selle, et programmi rakendamise ja tulemuste järelevalveks vajalikke andmeid kogutakse tõhusalt, tulemuslikult ja õigeaegselt. Selleks kehtestatakse liidu rahaliste vahendite saajatele ja (kui see on asjakohane) liikmesriikidele proportsionaalsed aruandlusnõuded.

Programmi eesmärkide täitmise toetamiseks koostatakse regulaarseid projektijuhtimise ja rahaliste vahendite kasutamise tegevusaruandeid.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus.*

Programmi rakendatakse otsese eelarve täitmise kaudu. Haldamise võib delegeerida täitevasutusele, olenevalt kulude-tulude analüüsi tulemustest ja tehtavatest otsustest. Sellisel juhul võib komisjon vahetult hallata teatud tugitegevusi.

INEA-l kui kogenud rakendusametis on rahastu järjepidevaks haldamiseks vajalik struktuuri ja protsessid. INEA ülesehitamisel tugineda TEN-T projektide kohta aastateks 2000–2006 ja 2007–2013 koostatud finantsperspektiivile ning rahastu haldamisele aastatel 2014–2020.

Aastaid 2014–2020 hõlmav vahehindamine näitas, et Euroopa ühendamise rahastu toetuste puhul on otsene eelarve täitmine INEA-le antud volitustel alusel olnud väga tõhus, seda iseloomustab usaldusväärne projektide esitamise süsteem ja konkurentsil põhinev valikuprotsess, keskendatus ELi poliitikaeesmärkidele, koordineeritud rakendamine ja liikmesriikide täielik kaasatus. INEA on väga hästi toime tulnud rahastu eelarve ja finantsjuhtimisega.

Eelarve kaudse täitmise võimalust võib kaaluda digitaalse ühenduvuse taristu ja eeskätt sotsiaalmajanduslike keskuste puhul.

Programmi rakendatakse peamiselt toetuste kaudu. Luuakse vastav kontrollistrateegia, mis keskendub toetuste kasutamise kolmele põhietapile ja on kooskõlas finantsmäärusega:

taotlusvoorude ja valikuprotsessi korraldus, mis vastab programmi poliitikaeesmärkidele;

rakendamise, järelevalve ja järelhindamisega seotud kontrollid, mis hõlmavad projektide elluviimist, riigihankeid, eelrahastust, vahe- ja lõppmakseid, tagatiste haldamist.

Projektide ja väljamaksete järelhindamine

Kontrollistrateegia eesmärk on tulemuste tagamine vastavalt programmi esimese järgu käigus täheldatud parameetritele⁴⁷.

~100 % kulukohustuste kasutamine ja maksete assigneeringute kasutamine;

~100 % toetusesaajaid teavitati tähtaegselt;

~üle 95 % toetustest allkirjastati tähtaegselt;

~100 % väljamaksetest tehti õigeaegselt;

Jääkvigade määr alla 2 %-list olulisuse piirmäära.

2.2.2. *Teave tuvastatud ohtude ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta.*

Tuvastatud riskid jäävad üldiselt sarnaseks eelmise programmi käigus tuvastatud riskidega:

kavandatust aeglasem esmatähtsate valdkondade areng (koridorid, ühishuviprojektid), sest nende kasutamine turu poolt või esitatud projektide kvaliteet ei ole piisav;

projektide elluviimise edasilükkamine;

võimalikud vead või ELi vahendite väärkasutus;

Muutuv turuolukord, eriti kui peaks vähenema nõudlus taristu järele, nagu juhtus viimase finantskriisi ajal.

Selles suhtes eeldatakse, et uue, sõjaväelise liikuvuse algatuse osas kehtivad samad riskid, mis transpordiprojektide puhul.

Digisektoris toetatakse rahastust uut tüüpi digitaristu projekte (nt 5G võrk, merekaablid), mida varasem rahastu ei hõlmanud ja kaasatakse uusi sidusrühmi (nt sotsiaalmajanduslikud keskused, nt koolid, haiglad jne). Seepärast sisaldab Euroopa ühendamise rahastu toetavaid meetmeid digivaldkonnas sidusrühmade aktiivseks kaasamiseks ja projektide arendamist toetavaid meetmeid (sh näiteks tehnilist abi). Lisaks puudutavad 5G taristukoridoride arendamise meetmed uut tehnoloogiat, mis sõltub turu olukorrast, sektoripõhiste standardite väljatöötamisest ning nõutava riist- ja tarkvara jaoks vajaliku uue tehnoloogia kättesaadavusest. Turutingimused võivad seega mõjutada konkreetsete meetmete elluviimise aega.

Nende riskide leevendamiseks tuleb tähelepanu pöörata projektide ajakava konkurentsivõimelisusele, projektide panusele poliitikaeesmärkide saavutamisse, kõigi osapoolte aktiivse kaasatuse tagamisele ja eelarve asjakohasele paindlikkusele. Eel- ja järelhindamist kohandatakse selliselt, et need vastaksid eeldatavale riskitasemele.

Sel eesmärgil toetab kontrolle iga-aastane alt-üles riskianalüüs, kontrollide süsteemne hindamine, asjakohane teatamine kõrvalekalletest (teatamine eranditest ja

⁴⁷

Vastavalt INEA 2017. aasta tegevusaruandes esitatud teabele.

mittevastavustest) ning parandusmeetmed, mis võetakse vastavalt siseauditi talituse, kontrollikoja või eelarve täitmisele heakskiidu andmise eest vastutava institutsiooni soovitudele.

2.2.3. *Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase*

Kui uut Euroopa ühendamise rahastut hakkab haldama komisjon, on kontrollikulu praegusest suurem ja võib jääda vahemikku 1–3 % maksete assigneeringutest.

Kontrollimise kulud ja kontrollimisest saadav kasu

Praeguse rahastu kontrollikulud olid jaotatud järelevalvekuludeks komisjoni tasandil ja tegevuskuludeks rakendusastutuse tasandil. Muude rahastamisvahendite kontrollimisega seotud kulusid, mida uus Euroopa ühendamise rahastu ei hõlma, käsitleti eraldi.

Kontrollikulu komisjoni tasandil kolme peadirektoraadi lõikes on hinnanguliselt⁴⁸ 0,1 % programmi tasandil tehtavate maksete assigneeringutest.

Kontrollide eesmärk on tagada, et vastutavad peadirektoraadid teostaksid sujuvat ja tõhusat järelevalvet kohaldamine agentuuri üle ning tagada komisjonile vajalik kindlus.

Kui kohaldamisala jääb samaks, siis järelevalvekulu suurenemine komisjoni tasandil peaks kajastama rakendusastutuste järelevalve suhtes kohaldatavaid lisanõudeid ning täiendavaid jõupingutusi seoses kindluse tagamisega uute programmide, nt sõjaväelise liikuvuse suhtes.

Varem on INEAs valitsenud stabiilne kontrollikeskkond, kontrollikulu on olnud ligikaudu 0,95 % vastavalt 2015. ja 2016. aasta tegevusega seotud maksetest. 2017. aasta tegevusaruande kohaselt hindas INEA 2017. aastal rahastu kontrollimisega seotud kulusid (sh „pärandsummad“), 20 miljonile eurole, mis moodustab 1,25 % kõigist tegevusega seotud maksetest (1602,2 miljonit eurot).

Võttes arvesse, et uus Euroopa ühendamise rahastu on projektide mahu ja liigi poolest praeguse rahastu sarnane, eeldatakse, et kontrollikulu üksuse tasandil jääb olenevalt eelseisvast kulude-tulude analüüsist üldiselt samasse vahemikku, kuigi loogiliselt võib programmi täienduste sisseviimisega seotud suutlikkuse suurendamine tähendada kontrollimisega seotud kulude kasvu.

Kontrollidest saadav kasu on järgmine:

- välditakse nõrgemate või ebapiisavate taotluste rahuldamist;
- optimeeritakse planeerimist ja ELi vahendite kasutamist, mis aitab säilitada ELi lisaväärtust;
- tagatakse toetuslepingute kvaliteet, välditakse vigu juriidiliste isikute tuvastamisel, tagatakse ELi väljamaksete korrektne kalkulatsioon ja leitakse vajalikud tagatised toetuse korrektseks kasutamiseks;
- rahastamiskõlbmatute kulude väljaselgitamine maksete tegemise käigus;

⁴⁸

Kalkulatsioon ei sisalda programmiga seonduvaid strateegilisi ja poliitilisi tahke ega järelevalve teostamist rahastu delegeeritud vahendite üle.

- tegevuste õiguspärasust ja reeglitele vastavust mõjutavate vigade tuvastamine auditeerimise käigus.

Kaalutakse lihtsustatud kuluvõimaluste kasutuselevõtmist, kui nende mõju hindamine veamäära, kontrollikulu ja -tõhususe ning mõju kontrollimisega seotud kulude ja tulude seisukohalt annab positiivse tulemuse.

Hinnanguline veamäär

Rahastu esimene auditiaasta oli 2017. Praegu ei ole rahastu transpordi- ja energeetikasektori auditi tulemused täismahus kättesaadavad. Hinnanguliselt on jääkviga rahastu kõigi rahastu sektorite puhul vahemikus 1–2 %. See hinnang kehtib ka uue rahastu kohta.

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Täpsustage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettusevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Komisjoni peadirektoraat, kes vastutab antud määruse alusel rahastatud tegevusi, peab kaitsma liidu finantshuve kooskõlas komisjoni pettusevastase võitluse strateegia (KOM(2011)376, 24.6.2011) ja selle tulevase muudetud versiooniga. Pettusevastased meetmed hõlmavad eeskätt pettust, korruptsiooni ja muid ebaseaduslikke tegevusi ennetavate meetmete kasutuselevõtmist. tõhusat kontrollimist; alusetult tehtud maksete tagastamist, juhul kui avastatakse eeskirjade rikkumist, tõhusat, proportsionaalset ja hoiatavaid karistusi vastavalt nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95, nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EÜ) nr 1073/1999.

Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat, liikuvuse ja transpordi peadirektoraat ja energeetika peadirektoraat ning rakendusasutus INEA on uuendanud (MOVE novembris 2017, ENER detsembris 2017) või uuendavad (CNECT, INEA) 2019. aasta lõpuks oma pettusevastast strateegiat ja vastavaid peadirektoraadi tasandi tegevuskavasid, mis hõlmab kogu kulutsükli ja võtab arvesse rakendatavate meetmete proportsionaalsust ja kulu-tulu analüüsi, nii et võimaldatakse programmi riskihindamine.

Komisjoni talitused tagavad, et nende pettuseriski juhtimise meetodid on suunatud pettuseriskivalkondade tuvastamisele, võttes arvesse sektoripõhist kulude-tulude analüüsi ja Euroopa Pettusevastase Ameti OLAFi riskianalüüsi.

Lepingute, toetuste ja nendega seotud maksete halduslik järelevalve on INEA ülesanne. Pettusevastast strateegiat uuendatakse iga kahe aasta tagant, viimati tehti seda 2016. aasta lõpus. Agentuur töötab välja enda pettusevastased meetmed, sh järeldauditi strateegia, et hinnata (selle aluseks olevate tehingute õiguspärasust ja vastavust eeskirjadele ning nõuda tagasi valedel alustel makstud toetus. INEA tegevust auditeerib kord aastas Euroopa Kontrollikoda, selgitamaks, kas aastaaruanne annab selle aluseks olevatest tehingutest õige ja õiglase ülevaate (tulu ja kulu) ning samuti läbib INEA igal aastal Euroopa parlamendi ja nõukogu eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse.

Vastutava peadirektoraadi või INEA sõlmitud toetuse andmise lepingud ja korraldatud hanked tuginevad standardvormile, milles on toodud üldkohaldatavad pettusevastased meetmed, sh auditeerimisõigus, kohapealsete kontrollide läbiviimine ja eelpool nimetatud kontrollid. Komisjonil ja selle esindajatel ning kontrollikojal on

õigus auditeerida nii dokumentide alusel kui ka kohapeal kõiki abisaajaid, töövõtjaid ja alltöövõtjaid, kes on saanud liidu abiraha.

Euroopa Pettustevastasele Ametile (OLAF) tuleks anda volitused korraldada sellise rahastamisega otseselt või kaudselt seotud ettevõtjate tööruumides kohapealseid kontrolle, mis peavad toimuma määruses (Euratom, EÜ) nr 2185/96 sätestatud korras ning mille eesmärk on teha kindlaks, kas toetuslepingu, toetuse andmise otsuse või liidu eelarvest rahastamise lepingu puhul esineb pettust, korruptsiooni või mis tahes muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Euroopa Prokuratuur võib uurida pettusi ja muid kuritegusid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNAGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik ja uued kavandatavad kulude eelarveread

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Assigneeringute liik	Rahaline osalus			
	1 – Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond 2 – Ühtekuuluvus ja väärtused 5 – Julgeolek ja kaitse	Liigendatud/liigendamata ⁴⁹	EFTA riigid ⁵⁰	Kandidaatriigid ⁵¹	Kolmanda riigid	Finantsmääruse artikli [21 lõike 2 punkti b) tähenduses
	02 03 01 Euroopa ühendamise rahastu (CEF) – Transpordisektori konkreetne eesmärk	Liigendatud				
	05 03 Ühtekuuluvusfondi rahaline toetus Euroopa ühendamise rahastu transpordisektori konkreetse eesmärgi saavutamiseks	Liigendatud				
	13 03 Sõjaväelise liikuvuse konkreetne eesmärk Euroopa ühendamise rahastu transpordisektori raames	Liigendatud	JAH	EI	JAH	EI
	02 03 02 Euroopa ühendamise rahastu – Energeetikasektori konkreetne eesmärk	Liigendatud				
	02 03 03 Euroopa ühendamise rahastu – Digisektori konkreetne eesmärk	Liigendatud				
	Euroopa ühendamise rahastu haldustugi	Liigendamata				

⁴⁹ Liigendatud assigneeringud / liigendamata assigneeringud

⁵⁰ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon

⁵¹ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

3.2. Hinnanguline mõju kuludele

3.2.1. Üldine hinnanguline mõju kuludele

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma) Aasta

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	1, 2, 5	1 – Ühtne turg, innovatsioon ja digivaldkond 2 – Ühtekuuluvus ja väärtused 5 – Julgeolek ja kaitse
---	----------------	--

			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Pärast 2027. aastat	KOKKU
02 03 01 Euroopa ühendamise rahastu – Transport	Kulukohustused	(1)	1 717 800	1 752 656	1 787 509	1 823 359	1 861 206	1 898 051	1 935 892		12 776 473
	Maksed	(2)	212 678	787 447	1 000 889	1 157 909	1 301 191	1 439 954	1 510 550	5 365 855	12 776 473
05 03 Ühtekuuluvusfondi rahaline osalus Euroopa ühendamise rahastus - Transport	Kulukohustused	(1)	1 435 757	1 487 467	1 543 787	1 601 874	1 661 779	1 723 866	1 788 588		11 243 118
	Maksed	(2)	77 593	498 789	522 922	542 758	563 230	584 362	606 284	7 847 181	11 243 118
13 03 Euroopa ühendamise rahastu – Transport – Sõjaväeline liikuvus	Kulukohustused	(1)	871 300	889 266	908 231	926 196	945 160	964 123	983 086		6 487 362
	Maksed	(2)	109 577	400 629	509 443	588 928	661 407	731 950	767 571	2 717 857	6 487 362
02 03 02 Euroopa ühendamise rahastu – Energia	Kulukohustused	(1)	1 158 000	1 180 900	1 204 798	1 229 694	1 254 588	1 279 480	1 307 200		8 614 659
	Maksed	(2)	107 636	418 723	498 757	572 186	604 053	623 041	641 070	5 149 194	8 614 659
02 03 03 Euroopa ühendamise rahastu – Digivaldkond	Kulukohustused	(1)	394 800	402 636	411 469	419 298	428 124	435 947	446 765		2 939 039
	Maksed	(2)	22 827	142 297	200 809	234 226	250 232	257 186	262 325	1 569 136	2 939 039

Euroopa ühendamise rahastu haldustugi ⁵²	Kulukohustused = maksed	(3)	27 800	28 356	28 923	29 502	30 092	30 693	31 307		206 673
Programmi vahendite assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	=1+3	5 605 457	5 741 281	5 884 717	6 029 923	6 180 949	6 332 159	6 491 007		42 265 493
	Maksed	=2+3	558 111	2 276 241	2 761 743	3 125 509	3 410 205	3 667 185	3 817 276	22 649 223	42 265 493

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	„Halduskulud“
---	----------	---------------

Selle punkti täitmisel tuleks kasutada haldusalaste eelarveandmete tabelit, mis on esitatud õigusaktile lisatava finantsselgituse lisas, ja laadida see üles DECIDE võrku talitustevahelise konsulteerimise eesmärgil.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast 2027. aastat</i>	KOKKKU
Muud halduskulud		22 283	22 252	21 714	20 073	19 228	18 137	17 190		140 877
Muud halduskulud		8 805	9 947	10 192	10 479	9 852	9 840	10 695		69 811
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	31 089	32 199	31 906	30 552	29 080	27 977	27 886		210 688

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma) Aasta

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	<i>Pärast</i>	KOKKKU
--	------	------	------	------	------	------	------	---------------	--------

⁵² Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised B.A read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus.

									2027. aastat	
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	5 636 546	5 773 480	5 916 623	6 060 475	6 210 029	6 360 136	6 518 893		42 476 181
	Maksed	589 200	2 308 440	2 793 649	3 156 061	3 439 285	3 695 162	3 845 162	22 649 223	42 476 181

3.2.2. Üldine hinnanguline mõju haldusassigneeringutele

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma) Aasta

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
-------	------	------	------	------	------	------	------	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7								
Personalikulud	22 283	22 252	21 714	20 073	19 228	18 137	17 190	140 877
Muud halduskulud	8 805	9 947	10 192	10 479	9 852	9 840	10 695	69 811
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7	31 089	32 199	31 906	30 552	29 080	27 977	27 886	210 688

Mitmeaastase ⁵³ finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud								
Inimressursid								
Muud halduskulud	27 800	28 356	28 923	29 502	30 092	30 693	31 307	206 673
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud	27 800	28 356	28 923	29 502	30 092	30 693	31 307	206 673

KOKKU	58 889	60 555	60 829	60 053	59 171	58 670	59 193	417 361
--------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------------

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse asjaomase peadirektoraadi poolt kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või ümberpaigutatud assigneeringute raames, täiendades neid vajaduse korral täiendavate assigneeringutega, mida võidakse anda haldavale peadirektoraadile iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

⁵³

Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), otsene teadustegevus, kaudne teadustegevus. See sisaldab summat, mis on vajalik 2014–2020 programmide täitmata kulukohustuste haldamiseks („pärandsummad“), mida praegu haldab täitevasutus.

3.2.2.1. Hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist
- ☐ Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)								
Komisjoni peakorteris ja esindustes	93	90	83	75	71	67	88	
Delegatsioonid								
Teadus								
•Kosseisuväline personal (täistööajale taandatud töötajad): lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditud tööjõud ja noored spetsialistid ⁵⁴								
Rubriik 7								
Rahastatakse mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7	- Peakorteris	122	128	133	126	122	116	85
	- delegatsioonides							
Rahastatakse programmi vahenditest ⁵⁵	- Peakorteris							
	- delegatsioonides							
Teadustegevus								
Muu (täpsustage)								
KOKKU	215	218	216	201	193	183	173	

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate ümberpaigutamise teel peadirektoraadi siseselt. Vajaduse korral võidakse personali täiendada meedet haldavale peadirektoraadile iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	• Poliitika kujundamine ja rakendamine • Toetus piirkondadele ja teemavaldkondadele ühishuviprojektide kindlaksmääramiseks • Osapooltega koordineerimine ja ühenduses olemine (liikmesriigid, kolmandad riigid, teised peadirektoraadid ja muud ELi asutused, temaatilised ja piirkondlikud foorumid jne). • Aastase tööprogrammi koostamine • Valikuprotsess • Iga-aastaste taotlusvoorude korraldamine ja ELi rahastamist saavate projektide väljavalimine • Operatiivne ja rahaline projektijuhtimine • Hindamised
Kosseisuvälised töötajad	• Toetus piirkondadele ja teemavaldkondadele ühishuviprojektide kindlaksmääramiseks • Valikuprotsessi toetamine • Iga-aastaste taotlusvoorude korraldamise ja ELi rahastamist saavate projektide väljavalimise toetamine • Rahalise ja projektijuhtimise toetamine • Hindamise korraldamise toetamine

⁵⁴ AC - Lepingulised töötajad, AL - kohalikud töötajad, END - riikide lähetatud eksperdid, INT - renditööjõud, JPD - noored eksperdid delegatsioonides.

⁵⁵ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

3.2.3. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☐ ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- x hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

Assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	KOKKU
Täpsustage kaasrahastav asutus	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata	Ei kohaldata

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

- x Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele.
- ☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - ☐ omavahenditele
 - ☐ muudele tuludele

palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu ☐

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma) Aasta

Tulude eelarverida:	Ettepaneku/algatuse mõju ⁵⁶						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Artikkel							

Sihtotstarbeliste tulude puhul täpsustage, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

[...]

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave)

[...]

⁵⁶

Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud, suhkrumaks) korral peab märgitud olema netosumma, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.